

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
VERICA TRSTENJAK
prezentate la 6 septembrie 2011¹

Cauza C-277/10

**Martin Luksan
împotriva
Petrus van der Let**

[cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată de Handelsgericht Wien (Austria)]

„Directiva 93/83/CEE — Directiva 2006/116/CE — Directiva 2001/29/CE — Directiva 2006/115/CE — Calitatea de autor a realizatorului principal al unei opere cinematografice — Atribuirea drepturilor de exploatare exclusive producătorului filmului — Condiții — Articolul 14 bis din Convenția revizuită de la Berna — Articolul 17 din Carta drepturilor fundamentale — Despăgubire justă acordată autorului — Articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 — Dreptul la remunerație determinat de reproducerea pentru uz personal — Compensație echitabilă”

Cuprins

I	– Introducere	3
II	– Dreptul aplicabil	4
	A – Dreptul internațional	4
	B – Dreptul Uniunii	5
	1. Carta drepturilor fundamentale	5
	2. Directiva 93/83	5
	3. Directiva 2006/116	6
	4. Directiva 2001/29	7
	5. Directiva privind dreptul de închiriere și de împrumut	8
	a) Directiva 92/100	8

¹ — Limba originală și limba de procedură: germana.

b) Directiva 2006/115	8
C – Dreptul național	9
III – Situația de fapt, procedura în fața instanței naționale și întrebările preliminare	10
A – Situația de fapt	10
B – Procedura în fața instanței naționale.....	11
1. Cu privire la drepturile exclusive de exploatare	11
2. Cu privire la drepturile legale la remunerație	11
C – Întrebările preliminare	12
IV – Procedura în fața Curții	13
V – Cu privire la prima întrebare preliminară și la prima parte a celei de a doua întrebări preliminare.	13
A – Principalele argumente ale părților	14
B – Apreciere juridică	17
1. Cu privire la calitatea de autor a realizatorului principal al unei opere cinematografice ...	17
a) Cu privire la Directiva 93/83	17
b) Cu privire la Directiva 2006/116 și la Directiva 2001/29	18
c) Concluzie intermediară.....	20
2. Drepturile exclusive de exploatare trebuie atribuite inițial realizatorului principal în calitate de autor al operei cinematografice?.....	20
a) Atribuirea a priori a drepturilor exclusive de exploatare autorului operei cinematografice	20
b) Competența de a restricționa drepturile exclusive de exploatare ale autorului filmului	20
c) Cu privire la admisibilitatea unei atribuirii inițiale a drepturilor exclusive de exploatare producătorului filmului.....	22
d) Concluzie intermediară.....	22
3. Cu privire la condițiile pentru o atribuire inițială a drepturilor exclusive de exploatare producătorului filmului	22
a) Inadmisibilitatea unei analogii cu articolul 3 alineatele (4) și (5) din Directiva 2006/115	23
b) Cu privire la dispozițiile de drept al Uniunii.....	24
i) Existența unui contract	24
ii) Posibilitatea clauzelor derogatorii.....	24

iii)	Dreptul la o remunerație echitabilă	24
–	Dreptul de autor al realizatorului principal în calitate de autor al filmului: drept de proprietate protejat în temeiul drepturilor fundamentale	24
–	Condiții care justifică atingerea adusă acestei calități de proprietar	25
iv)	Concluzie intermediară	25
4.	Cu privire la compatibilitatea unei norme naționale precum articolul 38 alineatul (1) prima teză din UrhG cu dispozițiile de drept al Uniunii.....	26
VI	– Cu privire la partea a doua a celei de a doua întrebări preliminare, precum și cu privire la a treia și la a patra întrebare preliminară	27
A	– Principalele argumente ale părților	28
B	– Apreciere juridică	29
1.	Observație introductivă	29
2.	Cu privire la compensația echitabilă conform articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29	29
a)	Cui îi revine compensația echitabilă?	29
b)	Alte dispoziții.....	30
3.	Compatibilitatea unei dispoziții naționale precum articolul 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG cu dispozițiile din dreptul Uniunii	31
VII	– Observație complementară	32
VIII	– Concluzie	32

I – Introducere

1. Prezenta cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare adresată de Handelsgericht Wien (denumită în continuare „instanța de trimitere”) privește domeniul drepturilor de autor asupra filmelor și ridică în principal trei întrebări, care se referă la drepturile autorului și ale producătorului filmului.

2. În primul rând, instanța de trimitere urmărește să afle dacă articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2006/116/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind durata de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe (versiune codificată)² (denumită în continuare „Directiva 2006/116”) definește termenul de autor al filmului doar pentru scopurile acestei directive sau dacă definiția are o aplicabilitate care depășește cadrul acestei directive.

² — JO L 372, p. 12, Ediție specială, 17/vol. 3, p. 7.

3. În plus, instanța de trimitere ne adresează în al doilea rând întrebarea dacă o reglementare națională conform căreia drepturile exclusive de exploatare a reproducerii, a difuzării prin satelit și a altor modalități de transmitere publică, în special prin punerea la dispoziția publicului, revin în mod inițial producătorului filmului, iar nu autorului sau autorilor filmului, este compatibilă cu dispozițiile dreptului Uniunii. Instanța de trimitere adresează această întrebare având în vedere articolul 2 din Directiva 93/83/CEE a Consiliului din 27 septembrie 1993 privind coordonarea anumitor norme referitoare la dreptul de autor și drepturile conexe aplicabile difuzării de programe prin satelit și retransmisiei prin cablu³ (denumită în continuare „Directiva 93/83”) și articolele 2 și 3 din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională⁴ (denumită în continuare „Directiva 2001/29”). În temeiul dispozițiilor menționate, aceste drepturi exclusive de exploatare revin în principiu autorului operei cinematografice.

4. În speță se ridică în continuare întrebarea cui îi revine compensația echitabilă conform articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 în cazul în care statele membre restricționează dreptul de reproducere a filmelor, conform articolului 2 din această directivă, cu privire la copiile pentru uz personal.

II – Dreptul aplicabil

A – Dreptul internațional

5. Articolul 14 bis din Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice, în forma revizuită prin Actul de la Paris din 24 iulie 1971⁵ (așa-numita „Convenție revizuită de la Berna”, denumită în continuare „CRB”), prevede:

„(1) Fără a se aduce atingere drepturilor de autor ale oricărei opere care ar fi putut fi adaptată sau reprodușă, opera cinematografică este protejată ca o operă originală. Titularul dreptului de autor asupra operei cinematografice beneficiază de aceleași drepturi ca și autorul unei opere originale, inclusiv de drepturile menționate la articolul precedent.

(2)

- a) Determinarea titularilor dreptului de autor asupra operei cinematografice este rezervată legislației țării unde este cerută protecția.
- b) Cu toate acestea, în țările Uniunii în care legislația recunoaște printre acești titulari pe autorii de contribuții aduse la realizarea operei cinematografice, aceștia, dacă s-au angajat să aducă astfel de contribuții, în afara unei prevederi contrare sau speciale, nu vor putea să se opună reproducerii, punerii în circulație, reprezentării și executării în public, transmiterii prin fir către public, radiodifuzării, comunicării către public, subtitrării și dublării textelor operei cinematografice.
- c) Problema de a ști dacă forma angajamentului menționat mai sus, pentru aplicarea [literei] b) trebuie sau nu trebuie să fie un contract scris sau un act scris echivalent se reglementează de legislația țării Uniunii, în care producătorul operei cinematografice își are sediul sau reședința obișnuită. Se rezervă totuși legislației țării Uniunii în care este cerută protecția dreptul de a

3 — JO L 248, p. 15, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 134.

4 — JO L 167, p. 10, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 230, rectificare în JO 2008, L 314, p. 16.

5 — Reproducere conform *Bundesgesetzblatt* 1973 II p. 1071, 1985 II p. 81.

prevedea că acest angajament trebuie să fie un contract scris sau un act scris echivalent. Țările care folosesc acest drept vor trebui să notifice acest lucru directorului general printr-o declarație scrisă, care va fi de îndată comunicată de către acesta tuturor celorlalte țări ale Uniunii.

d) Prin *prevedere contrară* sau *specială* trebuie să se înțeleagă orice condiție restrictivă care poate însoți angajamentul menționat.

(3) În afară de cazul în care legislația națională hotărăște altfel, dispozițiile [alineatului] (2) [litera] b) nu se aplică nici autorilor de scenarii, de dialoguri și de opere muzicale, create pentru realizarea operei cinematografice, nici realizatorului principal al acesteia. Totuși, țările Uniunii a căror legislație nu conține dispoziții privind aplicarea [alineatului] (2) [litera] b) realizatorului menționat vor trebui să notifice aceasta directorului general, printr-o declarație scrisă, care va fi de îndată comunicată de către acesta din urmă tuturor celorlalte țări ale Uniunii.”

B – Dreptul Uniunii

1. Carta drepturilor fundamentale

6. Articolul 17 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „Carta”) reglementează dreptul de proprietate și prevede:

„(1) Orice persoană are dreptul de a deține în proprietate, de a folosi, de a dispune și de a lăsa moștenire bunurile pe care le-a dobândit în mod legal. Nimeni nu poate fi lipsit de bunurile sale decât pentru o cauză de utilitate publică, în cazurile și condițiile prevăzute de lege și în schimbul unei despăgubiri juste acordate în timp util pentru pierderea pe care a suferit-o. Folosința bunurilor poate fi reglementată prin lege în limitele impuse de interesul general.

(2) Proprietatea intelectuală este protejată.”

2. Directiva 93/83

7. În considerentele (24)-(26) ale Directivei 93/83 se arată:

„(24) întrucât armonizarea legislației preconizate în prezenta directivă implică armonizarea dispozițiilor care garantează un nivel ridicat de protecție autorilor, artiștilor interpreți sau executanți, producătorilor de fonograme și organismelor de radiodifuziune și televiziune; întrucât această armonizare nu ar trebui să permită organismelor de radiodifuziune și televiziune să profite de diferențele existente între nivelurile de protecție prin deplasarea activităților în detrimentul producțiilor audiovizuale;

(25) întrucât protecția acordată pentru drepturi conexe dreptului de autor trebuie să fie aliniată cu cea prevăzută prin Directiva 92/100/CEE [...], în scopul comunicării publice prin satelit; întrucât, în special, această soluție va permite să se garanteze că artiștii interpreți sau executanți și producătorii de fonograme primesc o remunerație adecvată pentru comunicarea publică prin satelit a prestațiilor sau fonogramelor lor;

(26) întrucât dispozițiile articolului 4 nu împiedică statele membre să extindă prezumția enunțată la articolul 2 alineatul (5) din Directiva 92/100/CEE la drepturile exclusive prevăzute la articolul 4; întrucât, mai mult, dispozițiile articolului 4 nu împiedică statele membre să prevadă o prezumție simplă de autorizație de exploatare în temeiul drepturilor exclusive ale artiștilor interpreți sau

executanți prevăzuți în articolul menționat anterior, în măsura în care această prezumție este compatibilă cu Convenția internațională privind protecția artiștilor interpreți sau executanți, a producătorilor de fonograme și a organismelor de radiodifuziune și televiziune;”

8. Articolul 1 din Directiva 93/83 cuprinde definiții. Alineatul (5) al acestuia are următorul cuprins:

„În înțelesul prezentei directive, realizatorul principal al unei opere cinematografice sau audiovizuale este considerat autor sau unul dintre autori. Statele membre pot prevedea ca și alte persoane să fie considerate coautori.”

9. Articolul 2 din Directiva 93/83 se regăsește în capitolul privind difuzarea de programe prin satelit și reglementează dreptul de difuzare. Acesta prevede:

„Statele membre prevăd dreptul exclusiv al autorului de a autoriza comunicarea publică prin satelit a operelor protejate prin dreptul de autor, sub rezerva dispozițiilor din prezentul capitol.”

10. Articolul 4 din Directiva 93/83 se referă la drepturile artiștilor interpreți sau executanți, ale producătorilor de fonograme și ale organismelor de radiodifuziune și televiziune. Acesta prevede:

„(1) În scopul comunicării publice prin satelit, drepturile artiștilor interpreți sau executanți, ale producătorilor de fonograme și ale organismelor de radiodifuziune și televiziune sunt protejate în conformitate cu dispozițiile articolelor 6, 7, 8 și 10 din Directiva 92/100/CEE.”

(2) În înțelesul alineatului (1), expresia «radiodifuziune prin intermediul undelor radioelectrice» din Directiva 92/100/CEE include și comunicarea publică prin satelit.

(3) În ceea ce privește exercitarea drepturilor menționate la alineatul (1), se aplică articolul 2 alineatul (7) și articolul 12 din Directiva 92/100/CEE.”

3. Directiva 2006/116

11. Considerentul (5) al Directivei 2006/116 are următorul cuprins:

„întrucât dispozițiile prezentei directive nu aduc atingere aplicării, de către statele membre, a dispozițiilor articolului 14a alineatul (2) literele (b), (c) și (d) și alineatul (3) din Convenția de la Berna;”

12. Articolul 2 din această directivă privește operele cinematografice sau audiovizuale și prevede:

„(1) Este considerat ca autor sau unul dintre autori realizatorul principal al unei opere cinematografice sau audiovizuale. Statele membre sunt libere să desemneze și alți coautori.

(2) Durata de protecție a unei opere cinematografice sau audiovizuale încetează după 70 de ani de la decesul ultimului supraviețuitor dintre următoarele persoane, indiferent dacă acestea au fost sau nu desemnate drept coautori: realizatorul principal, autorul scenariului, autorul dialogului și compozitorul muzicii create special pentru a fi utilizată în opera cinematografică sau audiovizuală.”

13. Directiva 2006/116 a codificat Directiva 93/98/CEE. În măsura în care se face referire la Directiva 93/98, aceasta se referă la Directiva 2006/116. Întrucât în ceea ce privește dispozițiile enunțate anterior nu există diferențe față de Directiva 93/98, observațiile noastre sunt valabile în mod corespunzător și pentru Directiva 93/98.

4. Directiva 2001/29

14. Considerentul (20) al Directivei 2001/29 este redactat astfel:

„Prezenta directivă se bazează pe principiile și normele deja stabilite prin directivele în vigoare în acest domeniu, în special Directivele 91/250/CEE [...], 92/100/CEE [...], 93/83/CEE [...], 93/98/CEE [...] și 96/9/CE [...], și dezvoltă acele principii și norme și le plasează în contextul societății informaționale. Dispozițiile prezentei directive trebuie aplicate fără să se aducă atingere dispozițiilor [directivelor menționate], cu excepția cazurilor în care prezenta directivă prevede altfel.”

15. Articolul 1 alineatul (2) din Directiva 2001/29 prevede:

„Cu excepția cazurilor menționate la articolul 11, prezenta directivă lasă intacte și nu aduce în niciun fel atingere dispozițiilor comunitare privind:

[...]

- (b) dreptul de închiriere, dreptul de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale;
- (c) dreptul de autor și drepturile conexe privind difuzarea programelor prin satelit și retransmisia prin cablu;
- (d) durata de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe;

[...]”

16. Articolul 2 din Directiva 2001/29 prevede:

„Dreptul de reproducere

Statele membre prevăd dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice reproducerea directă sau indirectă, temporară sau permanentă, prin orice mijloace și în orice formă, în totalitate sau în parte:

- (a) pentru autori, a operelor lor;
- (b) pentru artiștii interpreți sau executanți, a fixărilor interpretărilor sau execuțiilor lor;
- (c) pentru producătorii de fonograme, a fonogramelor lor;
- (d) pentru producătorii primelor fixări ale filmelor, cu privire la originalul și copiile filmelor lor;
- (e) pentru organismele de radiodifuziune sau de televiziune, a fixărilor programelor difuzate de acestea, indiferent dacă difuzările se fac prin fir sau prin aer, inclusiv prin cablu sau prin satelit.”

17. Articolul 3 din Directiva 2001/29 prevede:

„Dreptul de comunicare publică a operelor și dreptul de a pune la dispoziția publicului alte obiecte protejate

(1) Statele membre prevăd dreptul exclusiv al autorului de a autoriza sau de a interzice orice comunicare publică a operelor lor, prin cablu sau fără cablu, inclusiv punerea la dispoziția publicului a operelor lor, astfel încât oricine să poată avea acces la acestea din orice loc și în orice moment.

(2) Statele membre prevăd dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice punerea la dispoziția publicului, prin cablu sau fără cablu, astfel încât oricine să poată avea acces la acestea din orice loc și în orice moment:

- (a) pentru artiștii interpreți sau executanți, a fixărilor interpretărilor sau execuțiilor lor;
- b) pentru producătorii de fonograme, a fonogramelor lor;
- c) pentru producătorii primelor fixări ale filmelor, a originalului și copiilor filmelor lor;
- d) pentru organismele de radiodifuziune sau de televiziune, a fixărilor programelor difuzate de acestea, indiferent dacă difuzările se fac prin fir sau prin aer, inclusiv prin cablu sau prin satelit.

(3) Drepturile menționate la alineatele (1) și (2) nu se epuizează prin niciun act de comunicare publică sau de punere la dispoziția publicului în sensul prezentului articol.”

18. Articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 prevede:

Statele membre pot să prevadă excepții și limitări de la dreptul de reproducere prevăzut la articolul 2, în următoarele cazuri:

[...]

- (b) pentru reproduceri pe orice suport realizate de către o persoană fizică pentru uz personal și în scopuri care nu sunt direct sau indirect comerciale, cu condiția ca titularii de drepturi să primească compensații echitabile care să țină cont de aplicarea sau neaplicarea măsurilor tehnice menționate la articolul 6 pentru operele sau obiectele protejate în cauză.”

5. Directiva privind dreptul de închiriere și de împrumut

a) Directiva 92/100

19. Articolul 2 din Directiva 92/100/CEE a Consiliului din 19 noiembrie 1992 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale⁶ privește titularii și obiectul dreptului de închiriere și de împrumut. Articolul 2 din această dispoziție prevede:

„În înțelesul prezentei directive, realizatorul principal al unei opere cinematografice sau audiovizuale este considerat autor sau unul dintre autori. Statele membre pot să prevadă ca alte persoane să fie considerate coautori.”

b) Directiva 2006/115

20. Prin Directiva 2006/115/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale (versiune codificată)⁷ (denumită în continuare „Directiva 2006/115”) a fost consolidată Directiva 92/100.

6 — JO L 346, p. 61, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 120.

7 — JO L 376, p. 28, Ediție specială, 17/vol. 3, p. 14.

21. Articolul 2 din această directivă este intitulat „Definiții”. Alineatele (1) și (2) ale acestui articol prevăd:

„(1) În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

[...]

(2) Realizatorul principal al unei opere cinematografice sau audiovizuale este considerat autorul său sau unul din autori săi. Statele membre pot să prevadă ca alte persoane să fie considerate coautori.”

22. Articolul 3 alineatele (4) și (5) din Directiva 2006/115 prevede:

„(4) Fără a aduce atingere alineatului (6), atunci când un contract privind producerea unui film este încheiat, individual sau colectiv, între artiștii interpreți sau executanți cu un producător de film se prezumă, sub rezerva unor clauze contractuale contrare, că artistul interpret sau executant parte în acest contract a cedat dreptul său de închiriere, sub rezerva articolului 5.

(5) Statele membre pot prevedea o prezumție similară celei prevăzute în alineatul (4) în ceea ce privește autorii.”

23. Articolul 5 alineatele (1)-(3) din Directiva 2006/115 reglementează:

„Dreptul la o remunerație echitabilă care nu poate face obiectul unei renunțări

(1) În cazul în care un autor sau un artist interpret sau executant a transferat sau cedat dreptul său de închiriere în ceea ce privește o fonogramă sau un original sau o copie a unui film unui producător de fonograme sau de filme, autorul sau artistul interpret sau executant păstrează dreptul de a obține o remunerație echitabilă pentru închiriere.

(2) Dreptul de a obține o remunerație echitabilă pentru închiriere nu poate face obiectul unei renunțări din partea autorilor sau a artiștilor interpreți sau executanți.

(3) Gestionarea dreptului de a obține o remunerație echitabilă poate fi încredințată unor organisme de gestiune colectivă reprezentând autori sau artiști interpreți sau executanți.”

C – Dreptul național

24. Articolul 16a alineatul (5) din Legea federală austriacă privind dreptul de autor asupra operelor literare și artistice și drepturilor conexe (denumită în continuare „UrhG”) prevede:

„Dacă titularul dreptului de exploatare a operei sau producătorul filmului, titular al drepturilor în temeiul articolului 38 alineatul (1), permite terților închirierea sau împrumutul operelor în schimbul unei remunerații, autorul dispune de un drept împotriva titularului dreptului de exploatare, respectiv împotriva producătorului filmului, care nu poate face obiectul unei renunțări, privind obținerea unei cote părți echitabile din această remunerație. În cazul în care, în temeiul legii sau al unui contract, dreptul la remunerație pentru împrumutarea operelor revine altei persoane, autorului îi revine un drept care nu poate face obiectul unei renunțări, privind obținerea unei cote-părți echitabile din această remunerație.”

25. Articolul 38 alineatul (1) din UrhG prevede:

„Drepturile de exploatare a operelor cinematografice produse cu titlu comercial revin proprietarului întreprinderii (producătorul filmului), sub rezerva restricției prevăzute la articolul 39 alineatul (4). Drepturile legale la remunerație ale autorului revin producătorului filmului și autorului, în cote părți

egale, în măsura în care se poate renunța la acestea, iar producătorul filmului și autorul nu au convenit altfel. Drepturile de autor care rezultă din operele utilizate la crearea operei cinematografice nu sunt afectate de această prevedere.”

26. Articolul 39 alineatul (1) din UrhG prevede:

„Persoana care a participat la crearea unei opere cinematografice, produsă în scop comercial, astfel încât aceasta conferă configurației globale calitatea unei creații intelectuale proprii, poate solicita producătorului să fie menționată în film și în anunțurile aferente operei cinematografice, ca autor al acesteia.”

27. Articolul 42b alineatul (1) din UrhG prevede:

„În cazul în care în privința unei opere puse la dispoziția publicului prin difuzare prin unde radio sau care a fost fixată pe un suport de imagini sau de sunet produs în scop comercial, se poate aștepta ca, prin natura sa, aceasta să fie reprodusă, prin fixarea pe un suport de imagini sau de sunet, în scopul utilizării proprii sau private conform articolului 42 alineatele (2)-(7), autorul are dreptul la o remunerație echitabilă (remunerație pentru casete neînregistrate) dacă materialul de suport este comercializat la nivel național, în scopuri comerciale, cu titlu oneros; sunt considerate drept suporturi de înregistrare videogramele și fonogramele neînregistrate, adaptate pentru astfel de reproduceri, ori alte suporturi de imagini sau de sunete destinate acestui scop.”

III – Situația de fapt, procedura în fața instanței naționale și întrebările preliminare

A – Situația de fapt

28. Reclamantul din acțiunea principală este autorul scenariului și realizatorul principal al filmului documentar cu titlul „Fotografii de pe front” referitor la fotografia germană de război din timpul celui de Al Doilea Război Mondial. În acest film este prezentată critic ambivalența fotografiei de război. Reclamantul a făcut în acest scop o selecție individuală din materialul fotografic cuprinzător. Acest film documentar constituie o operă cinematografică.

29. Pârâtul din acțiunea principală este producător și produce cu titlu comercial opere cinematografice și alte opere audiovizuale. El este (din punct de vedere comercial) producătorul filmului menționat.

30. Reclamantul și pârâtul din acțiunea principală au încheiat la 13 martie 2008 un „Acord de regie și de autor”, conform căruia reclamantul din acțiunea principală are calitatea de autor al scenariului și realizator principal, în timp ce pârâtul din acțiunea principală produce și exploatează filmul.

31. Cu excepția drepturilor personale nepatrimoniale, reclamantul a cesionat pârâtului din acțiunea principală toate drepturile sale de autor și/sau drepturile sale conexe cu privire la acest film. Cu toate acestea, de la acordarea de drepturi sunt exceptate dreptul difuzării publice în rețele digitale, precum și dreptul privind transmisia de televiziune în cadrul așa-numitelor Closed Circuit TV, și anume difuzarea către cercuri închise de utilizatori, precum și Pay TV, așadar difuzarea (codată) în schimbul unei remunerații separate. Nu s-a prevăzut o dispoziție expresă privind drepturile legale la remunerație.

32. Reclamantul din acțiunea principală a cedat în prealabil, și anume înainte de încheierea „Acordului de regie și de autor” menționat, drepturile legale la remunerație, în special „remunerația pentru casete neînregistrate” potrivit articolului 42b din UrhG, unui organism de gestiune colectivă în scop fiduciar.

33. Premiera filmului a avut loc la 14 mai 2009. O primă difuzare a avut loc la 7 septembrie 2009 la BRalpha, iar filmul este disponibil și pe DVD.

34. Pârâtul din acțiunea principală a difuzat filmul în cauză și pe internet și a cedat „Movieeurope.com” drepturile aferente acestuia. De pe această platformă, filmul poate fi descărcat și prin sistemul Video-On-Demand. De asemenea, pârâtul a difuzat și un rezumat de prezentare a acestui film pe platforma de internet „YouTube”, iar pârâtul a dispus și de drepturile Pay TV, cedându-le în favoarea „Scandinavia.tv”.

B – Procedura în fața instanței naționale

35. Reclamantul a introdus acțiunea împotriva pârâtului din acțiunea principală la instanța de trimitere.

1. Cu privire la drepturile exclusive de exploatare

36. Reclamantul din acțiunea principală consideră că utilizarea de către pârât, respectiv acordarea de drepturi cu privire la tipurile de utilizare care îi sunt rezervate prin contract, constituie o încălcare a contractului și a drepturilor de autor. Acesta solicită în primul rând să se constate că îi revin dreptul la difuzare publică (Video-On-Demand) și dreptul de transmisie televizată pentru cercuri închise de utilizatori, precum și în cadrul Pay TV, în ceea ce privește scenariul și opera cinematografică, create de reclamant în calitate de realizator principal.

37. În schimb, pârâtul din acțiunea principală consideră că îi revin toate drepturile exclusive de exploatare a filmului, în calitate de producător al filmului. În temeiul dispoziției prevăzute la articolul 38 alineatul (1) prima teză din UrhG, drepturile exclusive de exploatare revendicate de reclamant i-ar fi revenit de la bun început în calitate de producător al filmului, iar nu reclamantului. Prin urmare, rezerva în favoarea reclamantului cuprinsă în „Acordul de regie și de autor” este lipsită de efect.

38. În această privință, instanța de trimitere arată că, potrivit articolului 38 alineatul (1) prima teză din UrhG, drepturile de exploatare a operelor cinematografice produse cu titlu comercial revin producătorului filmului. Jurisprudența instanței supreme nu interpretează această dispoziție națională în sensul unui (presupus) transfer de drepturi, ci în sensul unei alocări directe, inițiale a drepturilor de exploatare exclusiv către producătorul filmului. Pornind de la această interpretare a articolului 38 alineatul (1) prima teză din UrhG se ajunge la concluzia că acordurile contrare sunt lipsite de efecte, iar drepturile nu pot fi revocate de către autorul filmului.

39. Instanța de trimitere are îndoieli cu privire la compatibilitatea acestei interpretări a articolului 38 alineatul (1) prima și a doua teză din UrhG cu dreptul Uniunii.

2. Cu privire la drepturile legale la remunerație

40. Reclamantul din acțiunea principală solicită în al doilea rând și constatarea faptului că drepturile legale la remunerație, în special „remunerația pentru casete neînregistrate” prevăzută la articolul 42b din UrhG, îi revin pe jumătate.

41. În schimb, pârâtul din acțiunea principală susține că, în calitate de producător al filmului, îi revin în totalitate și drepturile legale la remunerație prevăzute de UrhG, în special așa-numita „remunerație pentru casete neînregistrate”, întrucât acestea urmează regimul drepturilor de exploatare. Acestea nu privesc numai cota parte reprezentând jumătate, care îi revine producătorului filmului potrivit articolului 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG, ci și cealaltă jumătate care revine, potrivit acestei dispoziții, autorilor de filme. Un acord contrar dispoziției legale este admis și prevăzut de „Acordul de regie și de autor”.

42. Instanța de trimitere precizează că, potrivit articolului 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG, drepturile legale la remunerație revin producătorului filmului și autorului, câte o jumătate pentru fiecare, în măsura în care nu se poate renunța la acestea, iar producătorul filmului și autorul nu au convenit în alt mod. Imposibilitatea de a renunța la dreptul la remunerație, menționată la articolul 38 alineatul (1) a doua teză, este prevăzută, potrivit articolului 16b alineatul (5) din UrhG, numai în privința remunerației pentru împrumut în sensul articolului 5 din Directiva 92/100, care nu este relevantă în prezenta procedură. În ceea ce privește alte drepturi la remunerație, în special remunerația pentru casete neînregistrate, acestea pot face obiectul unei renunțări.

43. Instanța de trimitere consideră echitabilă reglementarea drepturilor legale la remunerație cuprinsă la articolul 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG, potrivit căreia autorului filmului îi revine o jumătate din această remunerație. Aceasta are însă îndoieli cu privire la compatibilitatea normei respective cu dreptul Uniunii, întrucât nu se poate renunța la dreptul ce revine autorului filmului.

C – Întrebările preliminare

44. Printr-o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare, primită la grefa Curții la 3 iunie 2010, instanța de trimitere a adresat următoarele întrebări preliminare:

„1) Dispozițiile dreptului Uniunii Europene în materia drepturilor de autor și a drepturilor conexe, în special prevederile articolului 2 alineatele (2), (5) și (6) din Directiva 92/100, ale articolului 1 alineatul (5) din Directiva 93/83 și ale articolului 2 alineatul (1) din Directiva 93/98, coroborate cu articolul 4 din Directiva 92/100, cu articolul 2 din Directiva 93/83 și cu articolele 2 și 3, precum și cu articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 trebuie interpretate în sensul că drepturile de exploatare a reproducerii, a transmisiei prin satelit și a oricărei alte modalități de comunicare publică în cadrul punerii la dispoziție către public revin în orice caz, de plin drept, direct (inițial) realizatorului principal al unei opere cinematografice sau audiovizuale ori altor autori de filme, stabiliți de legiuitorul statelor membre, iar nu direct (inițial) și exclusiv producătorului filmului; legile statelor membre care atribuie direct (inițial) și exclusiv drepturile de exploatare producătorului filmului sunt contrare dreptului Uniunii Europene?

În cazul unui răspuns afirmativ la întrebarea de la punctul 1):

- 2) a) În privința altor drepturi decât dreptul de închiriere și de împrumut, dreptul Uniunii Europene rezervă legiuitorului statelor membre dreptul de a prevedea o prezumție legală de cesiune a drepturilor de exploatare care revin realizatorului principal al unei opere cinematografice sau audiovizuale ori altor autori de filme, stabiliți de legiuitorul statelor membre în sensul punctului 1), către producătorul operei cinematografice, și – în cazul unui răspuns afirmativ – trebuie respectate condițiile prevăzute la articolul 2 alineatele (5) și (6) coroborat cu articolul 4 din Directiva 92/100?
- b) Dreptul de proprietate inițial al realizatorului principal al unei opere cinematografice sau audiovizuale ori al altor autori de filme, stabiliți de legiuitorul statelor membre, se aplică și drepturilor la o remunerație echitabilă acordate de legea unui stat membru, precum așa-numita remunerație pentru casete neînregistrate prevăzută la articolul 42b din UrhG, respectiv drepturilor la o compensație echitabilă în sensul articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29?

În cazul unui răspuns afirmativ la întrebarea de la punctul 2b):

- 3) În privința drepturilor care revin realizatorului principal al unei opere cinematografice sau audiovizuale ori altor autori de filme, stabiliți de legiuitorul statelor membre în sensul punctului 2), dreptul Uniunii Europene rezervă legiuitorului statelor membre dreptul de a prevedea o

prezumție de cesiune a acestor drepturi către producătorul operei cinematografice și – în cazul unui răspuns afirmativ – trebuie respectate condițiile prevăzute la articolul 2 alineatele (5) și (6) coroborat cu articolul 4 din Directiva 92/100?

În cazul unui răspuns afirmativ la întrebarea de la punctul 3):

- 4) Dispoziția unei legi a unui stat membru conform căreia realizatorul principal al unei opere cinematografice sau audiovizuale ori alți autori de filme, stabiliți de legiuitorul statelor membre, au dreptul la jumătate din drepturile legale la remunerație, însă de la acest drept se poate deroga și, prin urmare, poate face obiectul unei renunțări, este compatibilă cu dispozițiile sus-menționate din dreptul Uniunii Europene în materia drepturilor de autor și a drepturilor conexe?”

IV – Procedura în fața Curții

45. Reclamantul și pârâtul din acțiunea principală, guvernele austriac și spaniol, precum și Comisia au prezentat observații în cadrul procedurii scrise.

46. La 5 mai 2011, a avut loc o ședință la care au participat reprezentanții reclamantului și ai pârâtului din acțiunea principală, ai guvernului austriac și ai Comisiei, care și-au completat pozițiile și au răspuns la întrebări.

V – Cu privire la prima întrebare preliminară și la prima parte a celei de a doua întrebări preliminare

47. Instanța de trimitere are îndoieli cu privire la compatibilitatea unei reglementări naționale precum articolul 38 alineatul (1) prima teză din UrhG cu dreptul Uniunii. În ceea ce privește această reglementare națională, instanța de trimitere precizează, în cadrul cererii de pronunțare a unei hotărâri preliminare, că jurisprudența națională și doctrina dominantă nu interpretează această normă în sensul unui presupus transfer de drepturi de exploatare către producătorul filmului, ci în sensul unei alocări directe, inițiale, a drepturilor de exploatare exclusiv către producătorul filmului.

48. Prima întrebare preliminară și prima parte a celei de a doua întrebări preliminare au legătură cu această dispoziție.

49. Instanța de trimitere solicită să se stabilească mai întâi dacă din articolul 2 alineatul (2), din Directiva 92/100, din articolul 1 alineatul (5) din Directiva 93/83, din articolul 2 alineatul (1) din Directiva 93/98 și din articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29 rezultă o obligație a statelor membre de a atribui inițial realizatorului principal în calitate de autor al filmului precum și, după caz, altor autori de filme, stabiliți de statul membru respectiv, drepturile exclusive de exploatare a transmisiei prin satelit, a reproducerii și a comunicării publice, în special a punerii la dispoziție către public.

50. În cazul în care există o asemenea obligație de atribuire inițială în favoarea autorului filmului, instanța de trimitere dorește să afle în continuare dacă este compatibilă cu dispozițiile de drept al Uniunii o dispoziție națională în temeiul căreia se prezumă că realizatorul principal a transferat drepturile de exploatare menționate mai sus, care îi revin în calitate de autor al filmului, către producătorul filmului, respectiv i-a acordat acestuia din urmă drepturi de utilizare corespunzătoare.

51. În ipoteza compatibilității cu dreptul Uniunii a unei asemenea prezumții, instanța de trimitere dorește să afle în continuare care sunt condițiile pentru existența unei astfel de prezumții și dacă, în acest context, se pot aplica dispozițiile articolului 3 alineatele (4) și (5) din Directiva 2006/115.

A – *Principalele argumente ale părților*

52. În opinia *reclamantului din acțiunea principală* și a *guvernului spaniol*, o reglementare națională precum articolul 38 alineatul (1) prima teză din UrhG nu este compatibilă cu dispozițiile de drept al Uniunii.

53. În temeiul dispozițiilor de drept al Uniunii, citate de instanța de trimitere, un stat membru este obligat să atribuie inițial drepturile exclusive de exploatare menționate autorului filmului.

54. Articolul 2 alineatul (1) din Directiva 93/98 reglementează drepturile exclusive de reproducere și de redare publică, în special punerea la dispoziție către public, care revin autorului în temeiul articolelor 2 și 3 din Directiva 2001/29. Conform acestei dispoziții, realizatorul principal este cel puțin autor al operei cinematografice. Spre deosebire de reglementările corespunzătoare cuprinse la articolul 2 alineatul (2) din Directiva 2006/115 și la articolul 2 alineatul (5) din Directiva 93/83, această reglementare nu este limitată la obiectivele directivei, ci are o aplicabilitate orizontală, adică generală.

55. În acest context, reclamantul din acțiunea principală susține mai întâi că articolul 2 alineatul (1) litera (d) din Directiva 2006/116 nu conține niciun indiciu privind limitarea acestei dispoziții la obiectivele directivei. În continuare, o interpretare conform căreia aplicabilitatea acestei dispoziții este limitată la obiectivele Directivei 2006/116 i-ar restricționa în mod considerabil efectul util. Din articolul 2 alineatul (2) din această directivă rezultă că durata de protecție nu depinde de stabilirea autorului filmului. În plus, ar fi contrară acestui regim atribuirea în favoarea artiștilor interpreți sau executanți drepturi conexe în temeiul Directivei 2006/115, fără a se atribui asemenea drepturi realizatorului principal al unui film.

56. În măsura în care este vorba despre dreptul exclusiv al transmisiei prin satelit, acesta reiese din articolul 2 și din articolul 1 alineatul (5) din Directiva 93/83.

57. În opinia *reclamantului din acțiunea principală*, o dispoziție națională în temeiul căreia drepturile exclusive menționate de exploatare a unei opere cinematografice s-ar atribui producătorului ar lipsi dispozițiile de drept al Uniunii de orice sens. Guvernul spaniol observă că statele membre au posibilitatea de a acorda și producătorului filmului un drept de autor asupra operei cinematografice. Și acestuia i-ar putea reveni inițial dreptul de autor asupra unei opere cinematografice, însă niciodată acest drept nu i-ar putea reveni în mod exclusiv.

58. În opinia *reclamantului din acțiunea principală* și a *guvernului spaniol*, o reglementare națională în temeiul căreia se prezumă legal că realizatorul principal a acordat în temeiul contractului producătorului filmului drepturile de utilizare corespunzătoare este totuși compatibilă cu dispozițiile de drept al Uniunii.

59. Nici Directiva 2006/115 și nici Directiva 93/83 nu conțin dispoziții cu privire la compatibilitatea prezumțiilor legale. Trebuie să se țină însă seama de faptul că astfel de prezumții facilitează în mod considerabil circulația drepturilor de proprietate intelectuală în sectorul cinematografic. În caz contrar, producătorul filmului ar fi expus riscului ca, după încheierea producerii filmului, să nu dispună de drepturile necesare pentru exploatarea operei cinematografice, ceea ce ar reprezenta un obstacol pentru investiții în producția de filme.

60. O astfel de prezumție este însă compatibilă doar dacă se preiau dispozițiile prevăzute la articolul 2 alineatele (5) și (6) din Directiva 2006/115. Un argument pentru aplicarea, prin analogie, a articolului 2 alineatele (5) și (6) din Directiva 2006/115 este, în opinia *reclamantului din acțiunea principală*, acela că, potrivit considerentului (19) al directivei menționate, aceste dispoziții nu sunt destinate să fie aplicate doar dreptului de închiriere și de împrumut, ci și drepturilor conexe ale artiștilor interpreți sau executanți conform directivei. Aceasta ar trebui să se aplice în special dreptului de autor al unui

realizator principal. În plus, în cauza Infopaq⁸ Curtea s-a pronunțat de asemenea prin analogie, astfel încât această manieră de a proceda este admisibilă la nivelul dreptului derivat.

61. Astfel, trebuie să existe în primul rând un raport contractual între realizatorul filmului și producătorul filmului. În al doilea rând, prezumția trebuie să fie relativă. În al treilea rând, ea trebuie să prevadă un drept la o remunerație care nu poate face obiectul unei renunțări, în sensul articolului 4 din Directiva 2006/115.

62. Reclamantul din acțiunea principală a adus precizări în cursul ședinței cu privire la motivele pentru care doar Directiva 2006/115 conține dispoziții privitoare la prezumție. A fost necesar ca aceste dispoziții să fie prevăzute în mod special în această directivă, întrucât articolul 14 bis din CRB nu este aplicabil drepturilor de închiriere și de împrumut.

63. În schimb, *pârâtul din acțiunea principală, guvernul austriac și Comisia* consideră că o dispoziție precum articolul 38 alineatul (1) prima teză din UrhG este compatibilă cu dispozițiile de drept al Uniunii.

64. În opinia pârâtului din acțiunea principală, dispozițiile de drept al Uniunii care prevăd un drept de autor pentru realizatorul principal, citate de instanța de trimitere, sunt limitate în ceea ce privește aplicabilitatea lor la materiile reglementate de directive. Ele nu pot fi interpretate în sensul unei consacrară generalizate a principiului creatorului.

65. În subsidiar, acesta susține că dispozițiile naționale în temeiul cărora se prezumă un transfer al drepturilor de exploatare de la realizatorul principal către producătorul filmului sunt compatibile cu dispozițiile de drept al Uniunii.

66. Pentru astfel de norme nu există nici dispoziții de drept al Uniunii comparabile cu articolul 3 alineatele (4) și (5) din Directiva 2006/115, întrucât astfel de dispoziții nu sunt prevăzute de Directiva 2006/116.

67. În opinia *guvernului austriac*, dispozițiile de drept al Uniunii citate de instanța de trimitere nu impun obligativitatea de a atribui inițial autorului filmului drepturile de exploatare menționate. Astfel, întrebările referitoare la titularul dreptului de autor și la dobândirea inițială a dreptului nu sunt reglementate în mod exhaustiv în cadrul acestor dispoziții.

68. Această opinie este în primul rând conformă cu Raportul Comisiei din 6 decembrie 2002 referitor la problema dreptului de autor asupra operelor cinematografice și audiovizuale. Potrivit acestui raport, statele membre se pot întemeia pe articolul 14 bis alineatele (2) și (3) din CRB. În temeiul articolului 14 alineatul (2) litera (a) din CRB, posibilitatea determinării titularilor dreptului de autor asupra operelor cinematografice este rezervată părților la contract.

69. În al doilea rând, împrejurarea că, la articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2006/116, legiuitorul Uniunii a renunțat să restricționeze domeniul de aplicare al definiției autorului la „obiectivele directivei” nu trebuie interpretată în mod necesar în sensul că astfel s-ar fi realizat o armonizare care depășește domeniul duratei de protecție. Astfel, restricționarea domeniului de aplicare al definiției autorului la Directiva 2006/116 se poate deduce din faptul că determinarea autorului operei cinematografice este necesară pentru calcularea duratei de protecție.

70. În al treilea rând, articolul 1 alineatul (4) din Directiva 2006/116 face referire la cazuri în care un stat membru prevede dispoziții speciale privind drepturile de autor asupra operelor colective sau privind desemnarea unei persoane juridice ca titular al drepturilor. Astfel se recunoaște posibilitatea ca statele membre să adopte în aceste cazuri dispoziții speciale pentru stabilirea titularului dreptului de

8 — Hotărârea Curții din 16 iulie 2009, Infopaq International (C-5/08, Rep., p. I-6569).

autor. Ar fi paradoxal ca aceasta să nu fie admisă în privința operelor cinematografice, cu toate că în cazul acestora există o necesitate practică sporită de concentrare a drepturilor la producătorul filmului.

71. Guvernul austriac menționează în subsidiar că dispozițiile naționale care prevăd prezumții în favoarea transferului de drepturi de exploatare către producătorul filmului sunt compatibile cu dispozițiile de drept al Uniunii. Astfel de prezumții nu au fost reglementate în mod exhaustiv prin normele de drept al Uniunii citate de instanța de trimitere. Considerentul (5) al Directivei 2006/115 face trimitere la articolul 14 bis alineatele (2) și (3) din CRB, care constituie temeiul normelor derogatorii în ceea ce privește prezumția transferului de drepturi. Acesta nu a fost modificat prin Directiva 2001/29.

72. În continuare, doar în cadrul Directivei 2006/115 au fost prevăzute alte dispoziții care reglementează modalitățile de aplicare a prezumțiilor, cum ar fi obligativitatea prevederii unui drept la remunerație. Din această cauză, în alte domenii nu există dispoziții care să corespundă dreptului Uniunii.

73. În cadrul ședinței, guvernul austriac a menționat în plus că articolul 38 alineatul (1) din UrhG nu se opune unui acord derogatoriu încheiat între producătorul filmului și autorul filmului. Producătorul filmului și autorul filmului pot conveni, așadar, ca drepturile de exclusivitate să revină autorului filmului.

74. *Comisia* arată în primul rând că Directiva 2006/115 nu este pertinentă. Acesta este motivul pentru care reglementarea privind determinarea autorului unei opere cinematografice, cuprinsă la articolul 2 alineatul (2) din această directivă, nu are nicio semnificație, întrucât reglementarea respectivă se referă doar la această directivă. În măsura în care Directiva 2006/115 este mai puțin clară în această privință decât Directiva 92/100, trebuie luat în considerare faptul că Directiva 92/100 a fost codificată prin Directiva 2006/115, fără a se urmări introducerea unor modificări de fond.

75. În al doilea rând, Directiva 93/83 nu conține indicii în sensul de a se atribui inițial realizatorului principal al unei opere cinematografice un drept de autor armonizat. Această directivă conține doar norme de trimitere la dispoziții de drept substanțial, care trebuie respectate în cazul redării publice prin satelit și în cazul transmisiei prin cablu.

76. În primul rând, articolul 2 din această directivă prevede că autorilor și, așadar, conform articolului 1 alineatul (5), și realizatorului principal le revine dreptul exclusiv de a autoriza comunicarea publică prin satelit a operei cinematografice. Acest articol nu conține însă dispoziții exprese cu privire la aspectul dacă atribuirea acestei rezerve exclusive are loc prin intermediul unui drept de autor sau al unui alt drept exclusiv.

77. În continuare, articolul 8 alineatul (1) din Directiva 93/83 obligă statele membre doar să asigure că în cazul retransmisiei transfrontaliere prin cablu se respectă „dreptul de autor și drepturile conexe aplicabile”. Acest lucru reiese și din considerentul (27) al acestei directive, care face trimitere la norme existente ale dreptului de autor și ale drepturilor conexe. Și articolul 4 din directivă face trimitere, în ceea ce privește definiția drepturilor materiale conexe aplicabile, la dispozițiile relevante ale Directivei 2006/115.

78. În acest context, *Comisia* arată în continuare că dreptul material de autor relevant al autorilor nu a fost încă reglementat prin dreptul Uniunii la momentul adoptării Directivei 93/83, ci prin articolele 11a și 14 bis din CRB. În prezent, articolul 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29 conține un drept extins privind comunicarea publică, care cuprinde și o comunicare publică prin satelit în sensul articolului 1 alineatul (1) litera (a) din Directiva 93/83. Prin urmare, se ridică întrebarea dacă realizatorului principal îi revine un astfel de drept doar în temeiul Directivei 2001/29, iar nu în temeiul Directivei 93/83.

79. În al treilea rând, dispoziția privind determinarea autorului operelor cinematografice cuprinsă la articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2006/116 nu poate fi interpretată în sensul că armonizează întregul *acquis* în materia drepturilor de autor în ceea ce privește autorul unei opere cinematografice. Această dispoziție se referă doar la aspectul privind durata de protecție. Dat fiind numărul ridicat al posibilor autori existenți în cazul operelor cinematografice, în ceea ce privește o dispoziție care reglementează durata de protecție întemeiată pe decesul autorului, trebuie să se stabilească care sunt posibii autori relevanți.

80. În al patrulea rând, Directiva 2001/29 se referă la drepturile care constituie obiectul prezentului litigiu. Articolele 2 și 3 și articolul 5 alineatul (2) litera (b) sunt însă lipsite de relevanță, întrucât nu stabilesc autorul și titularul unui anumit drept. Nu există niciun motiv de întemeiere pe definițiile prevăzute la articolul 2 alineatul (2) din Directiva 92/100, la articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2006/116/CE și la articolul 1 alineatul (5) din Directiva 93/83. Articolul 1 alineatul (2) din Directiva 2001/29, conform căruia nu se aduce atingere acestor directive, reglementează în mod definitiv raportul față de aceste directive.

81. În sfârșit, Comisia arată că aceste observații corespund expunerilor sale din Raportul din 6 decembrie 2002 referitor la problema dreptului de autor asupra operelor cinematografice sau a operelor audiovizuale, în care a ajuns la concluzia că noțiunea de autor al operelor cinematografice sau al operelor audiovizuale nu a fost armonizată complet prin dispozițiile de drept al Uniunii.

B – *Apreciere juridică*

82. Instanța de trimitere ne întreabă în primul rând dacă dispozițiile de drept al Uniunii citate impun obligația de a atribui inițial anumite drepturi exclusive de exploatare realizatorului principal al unei opere cinematografice. În cazul unui răspuns afirmativ la această întrebare, instanța de trimitere dorește să afle în continuare dacă și în ce condiții o reglementare națională care prezumă transmiterea acestor drepturi de exploatare către producătorul filmului este compatibilă cu aceste dispoziții.

83. Vom aborda întrebările instanței de trimitere după cum urmează: vom examina în primul rând dacă realizatorul principal al unui film poate fi considerat în sensul prezentelor dispoziții relevante de drept al Uniunii autor al unei opere cinematografice (1). Întrucât trebuie să se răspundă în mod afirmativ, vom analiza în continuare dacă dreptul Uniunii impune în mod obligatoriu o atribuire inițială a drepturilor de exclusivitate în cauză realizatorului principal în calitate de autor al filmului (2). În opinia noastră, această situație nu se regăsește: un stat membru care nu atribuie inițial unui realizator principal, în calitate de autor al filmului, drepturile de exclusivitate în cauză trebuie să respecte anumite dispoziții (3). În sfârșit, vom examina condițiile care trebuie îndeplinite pentru ca o reglementare națională precum articolul 38 alineatul (1) prima teză din UrhG să fie compatibilă cu dispozițiile de drept al Uniunii (4).

1. Cu privire la calitatea de autor a realizatorului principal al unei opere cinematografice

84. În primul rând, se ridică întrebarea dacă realizatorul principal al unui film trebuie considerat, din perspectiva drepturilor de exclusivitate prevăzute în prezenta cauză, autor al operei cinematografice. În această privință, trebuie să se facă distincția între drepturile de exclusivitate reglementate de Directiva 93/83 și cele reglementate de Directiva 2001/29.

a) Cu privire la Directiva 93/83

85. Instanța de trimitere a făcut, printre altele, referire la dreptul de comunicare publică prin satelit a operei cinematografice. Acesta revine, în temeiul articolului 2 din Directiva 93/83, autorului sau autorilor operei cinematografice. Determinarea autorului în sensul acestei dispoziții rezultă din

articolul 1 alineatul (5) din această directivă. Astfel, în sensul acestei directive, realizatorul principal al unei opere cinematografice este considerat autorul sau unul dintre autorii ei, iar statele membre pot prevedea ca și alte persoane să fie considerate coautori.

b) Cu privire la Directiva 2006/116 și la Directiva 2001/29

86. În măsura în care instanța de trimitere face referire la drepturile de reproducere și de comunicare publică, inclusiv punerea la dispoziția publicului, acestea sunt reglementate la articolele 2 și 3 din Directiva 2001/29. Conform acestor dispoziții, aceste drepturi revin autorului. Termenul „autor” nu este definit însă în cadrul Directivei 2001/29.

87. În acest context, se ridică întrebarea dacă în cadrul articolelor 2 și 3 din Directiva 2001/29 se poate recurge la definiția autorului filmului prevăzută la articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2006/116. Conform acestei dispoziții, realizatorul principal al unei opere cinematografice este considerat cel puțin autor al acesteia, statele membre fiind libere să desemneze și alți coautori.

88. O recurgere la această definiție ar fi posibilă în cazul în care, în primul rând, Directiva 2001/29 permite recurgerea la alte directive care privesc dreptul de autor, iar în al doilea rând, în cazul în care articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2006/116 cuprinde o definiție a autorului care nu se limitează la obiectivele acestei directive și se aplică astfel și în cazul Directivei 2001/29.

89. În opinia noastră, aceste două condiții sunt îndeplinite.

90. Directiva 2001/29 permite în primul rând recurgerea la alte directive care privesc dreptul de autor.

91. Această concluzie reiese din considerentul (20) al directivei. Conform acestui considerent, Directiva 2001/29 se întemeiază pe principiile și dispozițiile stabilite deja în directivele relevante. În acest context, este menționată în special Directiva 2006/116. Se prevede astfel în mod expres o legătură cu dispozițiile Directivei 2006/116.

92. Contrar opiniei guvernului austriac și a Comisiei, din articolul 1 alineatul (2) din Directiva 2001/29 nu se poate desprinde o concluzie diferită. În măsura în care acest articol prevede că Directiva 2001/29 lasă intacte în special dispozițiile cuprinse în Directiva 2006/116 și nu le aduce atingere, acesta nu are semnificația că nu se poate recurge la principiile și dispozițiile cuprinse în aceste directive, ci doar că dispozițiile Directivei 2001/29 nu pot fi interpretate în sensul că înlătură dispozițiile cuprinse în Directiva 2006/116.

93. În al doilea rând, articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2006/116 conține o definiție care se aplică și în cazul articolelor 2 și 3 din Directiva 2001/29.

94. Un argument în acest sens îl constituie în primul rând modul de redactare a acestei dispoziții. Contrar definițiilor similare prevăzute la articolul 2 alineatul (2) din Directiva 92/100⁹ și la articolul 1 alineatul (5) din Directiva 93/83, articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2006/116 nu prevede o limitare a domeniului de aplicare al definiției autorului filmului cuprinse în aceasta la obiectivele directivei.

9 — Versiunea actuală a articolului 2 alineatul (2) din Directiva 2006/115 nu conține o limitare expresă a definiției la obiectivele acestei directive. Comisia arată însă în mod corect că versiunea actuală, și anume Directiva 2006/115, reprezintă doar o codificare oficială a Directivei 92/100. În aceasta din urmă a fost inclusă, la articolul 2 alineatul (2), al cărui text este, de altfel, identic, o limitare corespunzătoare a definiției la obiectivul directivei. Întrucât o codificare oficială nu are ca efect o modificare a conținutului actului juridic înlocuit (a se vedea Acordul interinstituțional din 20 decembrie 1994 privind metoda de lucru accelerată pentru codificarea oficială a textelor legislative, JO 1996, C 102, p. 2, punctul 1), articolul 2 alineatul (2) din Directiva 2006/115 trebuie, așadar, interpretat în sensul că ar include o astfel de limitare.

95. Un alt argument în acest sens este economia dispoziției. Contrar opiniei guvernului austriac și a Comisiei, definiția autorului filmului cuprinsă la articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2006/116 nu poate fi limitată la obiectivele acestei directive. S-ar restricționa astfel în mod considerabil efectul util al acestei dispoziții. Contrar argumentelor invocate de Comisie și de guvernul austriac, definiția autorului filmului prevăzută la articolul 2 alineatul (1) din această directivă nu este relevantă pentru durata și începerea perioadei de protecție conferite în temeiul articolului 2 alineatul (2) din această directivă¹⁰. Conform articolului 2 alineatul (2) din Directiva 2006/116, perioada de protecție începe să curgă odată cu decesul ultimului supraviețuitor dintr-un grup de persoane, definit în mod exhaustiv. Din aceste persoane fac parte realizatorul principal, autorul scenariului, autorul dialogurilor și compozitorul muzicii create special pentru a fi utilizată în opera cinematografică, fără a avea însă importanță dacă aceste persoane sunt sau nu sunt autori ai operei cinematografice.

96. Nici geneza Directivei 2006/116 nu se opune acestei teze. Ca urmare a faptului că prima propunere al Comisiei din 23 martie 1992 pentru Directiva privind durata de protecție a dreptului de autor și a altor drepturi conexe nu cuprindea încă o reglementare privind titularii dreptului de autor asupra filmului¹¹, Parlamentul European a făcut presiuni pentru a se proceda la o armonizare și în această privință¹². Amendamentele Parlamentului European au prevăzut un sistem al coautoratului pentru toți creatorii intelectuali ai operei cinematografice, care urmau să fie enumerați în textul directivei¹³. O astfel de enumerare a tuturor creatorilor operei care intră în discuție s-a dovedit totuși, pe parcursul procedurii legislative, nerealizabilă¹⁴. Propunerea de directivă modificată a Comisiei din 30 ianuarie 1993 s-a limitat, prin urmare, la formularea preluată ulterior – doar cu câteva modificări lingvistice nesemnificative – la articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2006/116, în sensul că realizatorul principal este considerat ca fiind unul dintre autorii operei cinematografice, iar statele membre sunt libere să desemneze alți coautori¹⁵. Din această perspectivă, este cert că articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2006/116 nu reglementează în mod exhaustiv cine este autorul unei opere cinematografice. Din acest articol se poate deduce concluzia imperativă conform căreia cel puțin realizatorul principal este considerat autor al operei cinematografice. Această interpretare este confirmată prin Raportul Comisiei din 6 decembrie 2002 adresat Consiliului, Parlamentului European și Comitetului Economic și Social referitor la titularii drepturilor de autor asupra operelor cinematografice sau audiovizuale în Comunitate. În acest raport, Comisia a constatat în mod expres că directiva privind durata de protecție a dreptului de autor și a altor drepturi conexe a desemnat în general realizatorul principal ca fiind autor al operei cinematografice și că, în această privință, a procedat la o armonizare parțială a noțiunii de titulari ai dreptului de autor¹⁶.

97. În acest context, menționăm doar cu caracter complementar că Directiva 2006/116 cuprinde și alte dispoziții, a căror aplicabilitate depășește limita dispoziției privind durata protecției. Astfel, pentru a răspunde la întrebarea privind momentul la care fotografiile reprezintă o operă care poate beneficia de protecție în sensul Directivei 2001/29, se poate recurge la articolul 6 din Directiva 2006/116¹⁷.

98. Prin urmare, din articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2006/116 rezultă că realizatorul principal trebuie să fie considerat autor al unui film în sensul articolelor 2 și 3 din Directiva 2001/29.

10 — A se vedea Juranek, J., *Die Richtlinie der Europäischen Union zur Harmonisierung der Schutzfristen im Urheber- und Leistungsschutzrecht*, Manz, 1994, p. 34 și 35, care arată că chestiunea privind titularul dreptului de autor și durata protecției au fost delimitate la articolul 2 alineatele (1) și (2) din Directiva 93/98.

11 — COM(92) 33 final – SYN 395, JO C 92, p. 6; în acest sens: von Lewinski, S., „Der EG-Richtlinienvorschlag zur Harmonisierung der Schutzdauer im Urheber- und Leistungsschutzrecht”, *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht Internationaler Teil*, 1992, p. 724, 730.

12 — Cu privire la motive și la context în detaliu, Dworkin, G., „Autorship of Films and the European Commission Proposals for Harmonising the Term of Copyright”, 5 *European Intellectual Property Review*, 1993, p. 151, 154; Juranek, J., *Harmonisierung der urheberrechtlichen Schutzfristen in der EU*, Manz, 1994, p. 33.

13 — A se vedea Rezoluția legislativă A-3-0348/92, JO C 337, p. 209.

14 — A se vedea din nou cu privire la motive și la context, Dworkin, G. (citată la nota de subsol 12), p. 154; Juranek, J. (citată la nota de subsol 12), p. 33 și 34.

15 — COM(92) 602 final – SYN 395, JO C 27, p. 7, în special articolul 1a alineatul (2) din propunerea de modificare.

16 — COM(2002) 691 final, p. 8 și următoarea.

17 — A se vedea punctele 119-123 din Concluziile noastre prezentate la 12 aprilie 2011 în cauza pendinte Painer (C-145/10).

c) Concluzie intermediară

99. Cu titlul de concluzie intermediară, trebuie să se rețină că realizatorul principal trebuie considerat, în ceea ce privește drepturile de exclusivitate reglementate la articolul 2 din Directiva 93/83 și la articolele 2 și 3 din Directiva 2001/29, ca fiind cel puțin și autor al filmului.

2. Drepturile exclusive de exploatare trebuie atribuite inițial realizatorului principal în calitate de autor al operei cinematografice?

100. Vom examina acum dacă din dispozițiile relevante ale dreptului Uniunii rezultă o normă imperativă pentru statele membre în sensul atribuirii, inițial, a drepturilor exclusive de exploatare realizatorului principal în calitate de autor al operei cinematografice.

101. În acest context, trebuie subliniat în primul rând că dispozițiile citate de instanța de trimitere atribuie drepturile de exploatare în cauză, în principiu, autorului unei opere cinematografice (a). Totuși, în continuare trebuie avut în vedere și considerentul (5) al Directivei 2006/116, conform căruia dispozițiile acesteia nu aduc atingere aplicării articolului 14 bis alineatul (2) literele (b), (c) și (d) și alineatul (3) din CRB. Astfel, statele membre își mențin competența de a prevedea o reglementare în temeiul căreia, în cazul existenței anumitor circumstanțe, realizatorul principal nu se poate opune unor modalități de exploatare a filmului (b). În opinia noastră, această împrejurare autorizează statele membre să prevadă o normă națională în temeiul căreia drepturile exclusive de exploatare revin inițial producătorului filmului (c), în măsura în care ele respectă normele imperative care rezultă din articolul 14 bis alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3) din CRB, precum și din dispozițiile fundamentale de drept al Uniunii (d).

a) Atribuirea *a priori* a drepturilor exclusive de exploatare autorului operei cinematografice

102. Pentru început, trebuie menționat că realizatorului principal, în calitate de autor al filmului în sensul articolului 2 din Directiva 93/83 și al articolului 2 alineatul (1) din Directiva 2006/116, i se atribuie, în principiu, următoarele drepturi exclusive de exploatare:

- în temeiul articolului 2 din Directiva 93/83, dreptul de a autoriza comunicarea publică prin satelit a operei cinematografice;
- în temeiul articolului 2 din Directiva 2001/29, dreptul de a autoriza sau de a interzice reproducerea directă sau indirectă, temporară sau permanentă a operei sale cinematografice, prin orice mijloace și în orice formă, în totalitate sau în parte;
- în temeiul articolului 3 alineatul (1) din Directiva 2001/29, dreptul de a autoriza sau de a interzice orice comunicare publică a operei sale cinematografice, prin cablu sau fără cablu, inclusiv punerea la dispoziția publicului a operelor, astfel încât oricine să poată avea acces la acestea din orice loc și în orice moment.

b) Competența de a restricționa drepturile exclusive de exploatare ale autorului filmului

103. Considerentul (5) al Directivei 2006/116 precizează însă că dispozițiile directivei, și anume în special dispoziția privind autorul unei opere cinematografice, cuprinsă la articolul 2 alineatul (1) din directivă, trebuie interpretate în sensul că nu aduc atingere aplicării de către statele membre a articolului 14 bis alineatul (2) literele (b), (c) și (d) și alineatul (3) din CRB.

104. Articolul 14 bis alineatul (2) litera (b) din CRB cuprinde o reglementare specială în cazul în care anumite persoane sunt considerate autori ai operelor cinematografice în temeiul contribuțiilor lor

aduse la realizarea operei cinematografice. Dacă astfel de persoane s-au angajat să aducă astfel de contribuții, ele nu vor putea să se opună, în principiu¹⁸, în pofida calității lor de autor, exploatarea operei cinematografice, în special reproducerii și comunicării către public. Articolul 14 bis alineatul (3) din CRB prevede într-adevăr că această reglementare nu se aplică realizatorului principal al unei opere cinematografice. Statele semnatare ale CRB sunt însă libere să aplice această normă și în privința realizatorului principal.

105. Obiectivul acestei reglementări cuprinse la articolul 14 bis alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3) din CRB este de a permite producătorului filmului să exploateze filmul și în cazul în care nu a încheiat cu persoanele care au participat la crearea operei cinematografice un acord expres privind transmiterea, respectiv exploatarea drepturilor care le revin¹⁹. Astfel, se ia în considerare natura dublă a filmelor. Acestea sunt, pe de o parte, rezultatul creației intelectuale și presupun creații intelectuale. Pe de altă parte, ele sunt produse industriale costisitoare. Dispozițiile articolului 14 bis alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3) din CRB au drept scop să împiedice ca numărul mare de autori și de drepturi de autor în cauză să prejudicieze posibilitățile de exploatare a unui film.

106. Astfel, dacă exploatarea unui film ar presupune obținerea acordului fiecărui autor în cauză în parte, aceasta ar aduce atingere securității juridice a circulației filmelor și ar avea efecte negative nu doar pentru producătorul filmului, ci, în final, și pentru celelalte persoane participante. În plus, trebuie să se ia în considerare aspectul că s-ar putea îngreuna și finanțarea producerii filmelor, dacă nu se pot acorda garanții suficiente.

107. Această idee exprimată în considerentul (5) al Directivei 2006/116 trebuie luată în considerare în coroborare cu dreptul de reproducere prevăzut la articolul 2 din Directiva 2001/29 și cu dreptul de comunicare publică prevăzut la articolul 3 din Directiva 2001/29. Astfel, aceste dispoziții se întemeiază pe definiția autorului filmului cuprinsă la articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2006/116.

108. Aceste dispoziții se aplică și dreptului de comunicare publică prin satelit, reglementat la articolul 4 din Directiva 93/83. Într-adevăr, această din urmă directivă nu conține un considerent care să corespundă exact considerentului (5) al Directivei 2006/116.

109. Un argument în favoarea luării în considerare a ideii menționate mai sus este în primul rând considerentul (35) al Directivei 93/83, conform căruia se acordă statelor membre puterea de apreciere pentru a completa dispozițiile generale necesare realizării obiectivelor prezentei directive prin adoptarea unor acte cu putere de lege și acte administrative în cadrul dreptului intern, cu condiția ca acestea să nu contravină obiectivelor prezentei directive și să fie compatibile cu dreptul comunitar. În temeiul considerentului menționat mai sus, această apreciere ar trebui să cuprindă în special și adoptarea de dispoziții naționale de natura celor prevăzute la articolul 14 bis alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3) din CRB. Obiectivul acesteia, asigurarea exploatarea unui film de către producătorul filmului și atunci când acesta nu a încheiat un acord cu persoanele participante la opera cinematografică, cu privire la drepturile de autor ale acestora asupra operei cinematografice, care au luat naștere în temeiul contribuției lor la opera cinematografică, este compatibil cu obiectivele Directivei 93/83. Articolul 4, precum și considerentele (25) și (26) ale acestei directive, care fac referire la dispoziții similare ale Directivei 92/100, ce privesc însă doar drepturile conexe ale artiștilor interpreți sau executanți și cele ale producătorilor de fonograme, arată că această idee nu este în principiu străină de Directiva 93/83.

18 — Această concluzie se aplică în temeiul articolului 14 bis alineatul (2) literele (b) și (d), sub rezerva unei clauze contrare sau speciale prevăzute în angajamentul prin care s-au obligat să aducă contribuția respectivă. A se vedea în acest sens punctul 126 din prezentele concluzii.

19 — Katzenberger, P., „Urheberrechtsverträge im Internationalen Privatrecht und Konventionsrecht”, în Beier și alții (editori), *Urhebervertragsrecht – Festgabe für Gerhard Schricker zum 65. Geburtstag*, Beck, 1995, p. 225, 237; Nordemann, W., Vinck, K., Hertin, P. W., Meyer, G., *International Copyright and Neighboring Rights Law: commentary with special emphasis on the European Community*, VCH 1990, art. 14/14 bis BC nr. 10.

110. În al doilea rând, trebuie arătat că legiuitorul Uniunii a adoptat prin articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2006/116 o dispoziție privind dreptul de autor al realizatorului principal cu aplicabilitate pentru întregul acquis al Uniunii în domeniul drepturilor de autor, care a fost adoptată din punct de vedere temporal ulterior dispozițiilor Directivei 93/83. În opinia noastră, aici se poate concluziona de asemenea că trimiterea din considerentul (5) la articolul 14 bis alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3) din CRB este valabilă în toate cazurile în care este vorba despre drepturile exclusive ale realizatorului principal în calitate de autor al filmului.

c) Cu privire la admisibilitatea unei atribuirii inițiale a drepturilor exclusive de exploatare producătorului filmului

111. În opinia reclamantului din acțiunea principală, este compatibilă cu dispozițiile de drept al Uniunii doar o dispoziție națională conform căreia drepturile exclusive de exploatare în cauză sunt atribuite inițial autorului filmului. Astfel, ar putea fi compatibilă cu dispozițiile de drept al Uniunii doar o dispoziție națională care prezumă transferul acestor drepturi, respectiv acordarea autorizației de exploatare a acestor drepturi în favoarea producătorului filmului.

112. Această teză nu poate fi admisă.

113. În primul rând, modul de redactare a articolului 14 bis alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3) din CRB pare a fi suficient de deschis pentru a cuprinde și o dispoziție națională în temeiul căreia drepturile exclusive de exploatare nu sunt atribuite inițial realizatorului principal, ci producătorului filmului. Articolul 14 bis alineatul (3) coroborat cu alineatul (2) litera (b) din CRB prevede că un stat semnatar al CRB poate adopta o reglementare în temeiul căreia realizatorul principal nu se poate opune reproducerii și comunicării către public. În opinia noastră, acest text nu cuprinde doar o normă în temeiul căreia aceste drepturi sunt atribuite inițial autorului filmului, după care se prezumă transmiterea lor către producătorul filmului, ci și o normă în temeiul căreia aceste drepturi iau naștere inițial în favoarea producătorului filmului.

114. În al doilea rând, în funcție de ordinea juridică internă, o astfel de modalitate de a proceda poate fi adecvată pentru a atinge obiectivul urmărit prin articolul 14 bis alineatul (2) literele (b) și (d) și alineatul (3) din CRB. În cazul în care drepturile exclusive de exploatare iau naștere inițial la autorul filmului, în funcție de ordinea juridică națională, acestea pot fi expuse riscului unei cesiuni prealabile. Într-un asemenea caz nu este suficientă prezumția unei transmiteri a drepturilor către producătorul filmului pentru a înlătura riscul unei blocări a exploatării.

d) Concluzie intermediară

115. Cu titlu de concluzie intermediară, considerăm că drepturile exclusive de exploatare a reproducerii, a comunicării către public, inclusiv punerea la dispoziția publicului, precum și comunicarea publică prin satelit sunt atribuite în principiu realizatorului principal în calitate de autor al operei cinematografice, precum și, dacă este cazul, altor autori ai filmului. În pofida acestei atribuirii principale, un stat membru este autorizat să adopte o dispoziție națională în temeiul căreia aceste drepturi exclusive de exploatare sunt atribuite inițial producătorului filmului. O astfel de normă este însă admisibilă doar în cazul în care statul membru respectă condițiile impuse de dreptul Uniunii cărora le este supusă o astfel de normă. În continuare, vom aborda aceste condiții.

3. Cu privire la condițiile pentru o atribuire inițială a drepturilor exclusive de exploatare producătorului filmului

116. Chiar dacă un stat membru poate să prevadă o reglementare națională în temeiul căreia drepturile exclusive de exploatare sunt atribuite exclusiv și inițial producătorului filmului, acesta trebuie să

respecte totuși anumite condiții. Contrar opiniei reclamantului din acțiunea principală, în acest context, nu poate fi stabilită o analogie cu articolul 3 alineatele (4) și (5) din Directiva 2006/115 (a). Din articolul 14 bis alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3) din CRB și din dispozițiile privind drepturile fundamentale rezultă însă dispoziții care, în comparație cu acestea, sunt mai puțin determinante, însă în esență similare (b).

a) Inadmisibilitatea unei analogii cu articolul 3 alineatele (4) și (5) din Directiva 2006/115

117. În opinia reclamantului din acțiunea principală și a guvernului spaniol, într-un caz precum cel din speță, condițiile prevăzute la articolul 3 alineatele (4) și (5) din Directiva 2006/115 pot fi aplicate prin analogie. În temeiul acestor dispoziții, statele membre pot să prevadă o prezumție în temeiul căreia autorul unei opere cinematografice care a încheiat un contract cu un producător de filme privind producția unui film și-a cesionat dreptul de închiriere. O condiție pentru aceasta este însă în primul rând ca în clauzele contractuale să nu se prevadă contrariul, iar în al doilea rând ca autorului să îi fie acordat dreptul său la o remunerație echitabilă care nu poate face obiectul unei renunțări, conform articolului 5 din Directiva 2006/115.

118. Această teză nu poate fi admisă. În speță, nu este avută în vedere o analogie cu articolul 3 alineatele (4) și (5) din Directiva 2006/115.

119. În primul rând, nu există o lacună legislativă neintenționată.

120. Mai întâi, trebuie observat că propunerea modificată a Comisiei din 7 ianuarie 1993 de directivă privind durata de protecție a dreptului de autor și a altor drepturi conexe²⁰ a prevăzut în mod expres, la articolul 1a alineatul (3), posibilitatea adoptării unei prezumții în temeiul căreia se presupune că autorii de filme care s-au angajat contractual să realizeze un film au consimțit în sensul exploatării operelor lor. Propunerea de reglementare a cuprins și o referire expresă la dispoziția corespunzătoare din Directiva 92/100. Acest element al propunerii nu a fost însă preluat în cele din urmă. În opinia noastră, decizia deliberată a legiuitorului privind nepreluarea dispozițiilor corespunzătoare din Directiva 92/100 exclude o analogie.

121. În continuare, într-un caz precum cel din speță nu se poate vorbi, în opinia noastră, despre o lacună legislativă. Statele membre care doresc să limiteze drepturile exclusive de exploatare ale autorului filmului trebuie să respecte atât condițiile prevăzute la articolul 14 bis alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3) din CRB, cât și normele juridice fundamentale. În această privință, nu se poate vorbi deja la nivelul dreptului Uniunii despre un vid juridic. În continuare, trebuie avut în vedere că în domeniul dreptului de autor există o competență concurentă a Uniunii și a statelor membre. În măsura în care un aspect nu este reglementat la nivelul dreptului Uniunii, statele membre rămân, prin urmare, competente. În măsura în care dreptul Uniunii nu conține nicio dispoziție cu privire la un aspect, statele membre au competența de a elimina eventualele curențe existente și de a evita contradicțiile²¹.

122. În al doilea rând se impune și respingerea obiecției reclamantului din acțiunea principală conform căreia, în Hotărârea Infopaq²², Curtea s-ar fi pronunțat de asemenea prin analogie. În acea cauză a fost vorba despre interpretarea unui termen autonom din dreptul Uniunii, și anume o operă care poate fi protejată în sensul Directivei 2001/29. Pentru interpretarea acestui termen autonom din dreptul Uniunii, care nu este definit în Directiva 2001/29 și pentru care nu a rezultat în acest caz o definiție din alte directive, Curtea s-a întemeiat pe conținutul unor dispoziții speciale în care s-au stabilit, cu privire la

20 — COM(92) 602 final — SYN 395, JO C 27, p. 7.

21 — Cu privire la competența Curții pe linia dezvoltării dreptului — în special și cu privire la interdicția denegării de dreptate din dreptul Uniunii — a se vedea numai Calliess, C., „Grundlagen, Grenzen und Perspektiven des Europäischen Richterrechts”, *Neue Juristische Wochenschrift* 2005, p. 929, 932.

22 — Citată la nota de subsol 8.

anumite opere, condițiile pentru posibilitatea protejării lor prin intermediul drepturilor de autor. În speță nu este însă vorba despre definiția unei noțiuni autonome de drept al Uniunii. Astfel, propunerea reclamantului din acțiunea principală vizează aplicarea dispozițiilor Directivei 2006/115 și în cadrul Directivei 2006/116, cu toate că acestea nu au fost preluate în mod deliberat în această din urmă directivă.

123. Concluzia este, prin urmare, că, într-un caz precum cel din speță, dispozițiile articolului 3 alineatele (4) și (5) din Directiva 2006/115 nu pot fi aplicate prin analogie.

b) Cu privire la dispozițiile de drept al Uniunii

124. După cum am menționat deja, din articolul 14 bis alineatul (2) literele (b), (c) și (d) și alineatul (3) din CRB, precum și din articolul 17 din cartă rezultă condiții pe care statele membre trebuie să le respecte în cazul în care doresc să atribuie producătorului filmului drepturile exclusive de exploatare, care revin în principiu realizatorului principal în calitate de autor al filmului. Din aceste dispoziții rezultă următoarele condiții: în primul rând, o astfel de atribuire presupune un contract încheiat între realizatorul principal în calitate de autor al filmului și producătorul filmului (i). În al doilea rând, trebuie să fie admisibile clauzele derogatorii (ii). În al treilea rând, calitatea de proprietar atribuită autorului filmului impune ca în cazul unei limitări a drepturilor sale exclusive de exploatare să i se asigure o remunerație echitabilă (iii).

i) Existența unui contract

125. În temeiul articolului 14 bis alineatul (2) litera (b) din CRB, o condiție pentru atribuirea drepturilor exclusive de exploatare producătorului filmului este încheierea unui contract între realizatorul principal și producătorul filmului, prin care acesta din urmă s-a angajat să își aducă contribuția la realizarea operei cinematografice.

ii) Posibilitatea clauzelor derogatorii

126. În continuare, trebuie să existe posibilitatea de a se prevedea clauze derogatorii. Aceasta rezultă din articolul 14 bis alineatul (2) literele (b) și (d) din CRB. Litera (b) prevede că este obligatoriu să existe posibilitatea de a prevedea clauze contrare sau speciale, iar litera (d) prevede că prin acestea se înțelege orice condiție restrictivă, prevăzută în contractul prin care autorul filmului s-a angajat să își aducă contribuția la realizarea operei cinematografice.

iii) Dreptul la o remunerație echitabilă

127. În sfârșit, un stat membru care dorește să atribuie producătorului filmului drepturile exclusive de exploatare, care revin în principiu realizatorului principal în calitate de autor al filmului, trebuie să asigure că acesta obține o despăgubire echitabilă cu titlu de compensație pentru această restricționare.

128. În mod cert, articolul 14 bis alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3) din CRB nu prevede o astfel de condiție. Atribuirea, în favoarea producătorului filmului, a drepturilor exclusive de exploatare care revin în principiu realizatorului principal în calitate de autor al filmului reprezintă însă o atingere adusă dreptului de proprietate protejat la articolul 17 din cartă în calitate de drept fundamental. Această atingere este justificată doar dacă autorul filmului obține drept compensație o despăgubire echitabilă.

– Dreptul de autor al realizatorului principal în calitate de autor al filmului: drept de proprietate protejat în temeiul drepturilor fundamentale

129. Prin faptul că recunoaște, la articolul 2 alineatul (1) din Directiva 93/83 și la articolul 1 alineatul (5), pe realizatorul principal în calitate de autor al filmului și îi atribuie în principiu drepturi exclusive corespunzătoare de exploatare, dreptul Uniunii îi atribuie acestuia un drept de proprietate.

Acest drept de proprietate este protejat conform articolului 17 din cartă, al cărui alineat (2) prevede în mod expres că protecția proprietății cuprinde în special și protecția proprietății intelectuale²³.

130. Împotriva acestei ipoteze nu se poate obiecta faptul că, în temeiul articolului 14 alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3) din CRB, statele membre sunt autorizate să prevadă o normă în temeiul căreia realizatorul principal în calitate de autor al filmului nu se poate opune exploatării filmului. Trimiterea selectivă din considerentul (5) al Directivei 2006/116 arată că prin aceasta nu se urmărește să se acorde statelor membre competența de a pune în discuție atribuirea dreptului de proprietate rezultat din dreptul de autor ca atare. În considerentul (5) al Directivei 2006/116 se face trimitere doar la articolul 14 bis alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3) din CRB. Nu se face trimitere la articolul 14 bis alineatul (2) litera (a), în temeiul căruia statele semnatare ale CRB sunt libere să determine titularii dreptului de proprietate a operei cinematografice. Omiterea trimiterii la articolul 14 bis alineatul (2) litera (a) din CRB indică, în opinia noastră, în mod clar că statele membre trebuie să respecte dreptul de autor al realizatorului principal, stabilit la nivelul dreptului Uniunii. Astfel, statele membre trebuie să respecte dreptul de autor al realizatorului principal care constituie un drept de proprietate protejat prin drepturile fundamentale, iar acest lucru trebuie realizat și atunci când exercită dreptul prevăzut în considerentul (5) al Directivei 2006/116 coroborat cu articolul 14 bis alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3) din CRB²⁴.

– Condiții care justifică atingerea adusă acestei calități de proprietar

131. Dacă un stat membru își exercită dreptul care i-a fost atribuit în temeiul articolului 14 bis alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3) din CRB și limitează drepturile exclusive de exploatare care revin realizatorului filmului în calitate de autor al filmului, acesta aduce atingere dreptului de proprietate care revine realizatorului principal. O astfel de atingere este justificată doar atunci când sunt îndeplinite condițiile privind justificarea prevăzute la articolul 17 alineatul (1) a doua teză și la articolul 52 din cartă.

132. Potrivit articolului 17 alineatul (1) a doua teză din cartă, atingerea trebuie să aibă în primul rând o cauză de utilitate publică. Având în vedere considerațiile de mai sus, putem considera că atribuirea în favoarea producătorului filmului a drepturilor exclusive de exploatare, care revin în principiu realizatorului principal în calitate de autor al filmului, are loc cu scopul de a asigura o exploatare efectivă a filmului de către producătorul filmului.

133. Potrivit articolului 17 alineatul (1) a doua teză, trebuie să se acorde o despăgubire justă în timp util pentru pierderea proprietății. Această condiție rezultă într-un caz precum cel din speță și din articolul 52 alineatul (1) din cartă. O atribuire a drepturilor exclusive de exploatare producătorului filmului fără acordarea unei despăgubiri juste ar fi disproporțională și ar aduce atingere dreptului de proprietate în esența sa. Astfel, în lipsa unei compensații printr-o despăgubire justă, prin atribuirea drepturilor exclusive de exploatare producătorului filmului, dreptul de autor al realizatorului principal al filmului care este protejat prin drepturile fundamentale riscă să fie golit de conținut²⁵.

iv) Concluzie intermediară

134. Cu titlu de concluzie intermediară, trebuie să se rețină că dreptul statelor membre de a atribui producătorului filmului drepturile exclusive de exploatare care revin realizatorului principal în calitate de autor al filmului este supus următoarelor condiții:

— trebuie să existe un contract încheiat între realizatorul principal și producătorul filmului, prin care realizatorul principal se angajează să efectueze prestațiile de realizare;

23 — A se vedea și considerentul (9) al Directivei 2001/29, în care se subliniază că proprietatea intelectuală este considerată parte integrantă a proprietății.

24 — A se vedea, cu privire la geneza dispoziției, Ricketson, S., *The Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works: 1886–1986*, Kluwer, 1987, nr. 10.26 și 10.27.

25 — Un argument în acest sens îl constituie și considerentul (10) al Directivei 2001/29, conform căruia autorul trebuie să obțină o remunerație adecvată. În plus, din considerentul (11) al Directivei 2006/116, din considerentul (24) al Directivei 2006/115 și din considerentul (9) al Directivei 2001/29 rezultă că pentru atingerea acestui obiectiv în domeniul dreptului de autor se va pleca de la un nivel ridicat de protecție.

- trebuie să existe posibilitatea de a se prevedea clauze derogatorii, în temeiul cărora realizatorul principal își rezervă drepturile exclusive de exploatare, respectiv exercitarea acestor drepturi;
- trebuie să se garanteze că autorului filmului i se asigură o despăgubire justă.

4. Cu privire la compatibilitatea unei norme naționale precum articolul 38 alineatul (1) prima teză din UrhG cu dispozițiile de drept al Uniunii

135. În temeiul considerațiilor de mai sus, vom aborda în cele ce urmează îndoielele instanței de trimitere în ceea ce privește compatibilitatea unei norme naționale precum articolul 38 alineatul (1) din UrhG cu dispozițiile de drept al Uniunii.

136. În măsura în care instanța de trimitere are îndoieli cu privire la compatibilitatea unei asemenea dispoziții naționale cu dispozițiile de drept al Uniunii, întrucât acestea sunt interpretate în sensul unei atribuirii inițiale directe a drepturilor de exploatare doar producătorului filmului, aceste îndoieli nu sunt întemeiate. Astfel cum am arătat mai sus, dispozițiile de drept al Uniunii nu prevăd în mod imperativ că de atribuirea inițială directă a drepturilor exclusive de exploatare trebuie să beneficieze autorul filmului. În această privință, este compatibilă cu dispozițiile de drept al Uniunii nu numai o normă națională în temeiul căreia se prevede că realizatorul principal a transmis producătorului filmului drepturile de exploatare menționate mai sus, care îi revin în calitate de autor al filmului, respectiv i-a acordat drepturi de utilizare corespunzătoare, ci și o normă în temeiul căreia drepturile exclusive de exploatare sunt atribuite inițial producătorului filmului.

137. O limitare a drepturilor de exploatare atribuite în principiu realizatorului principal în calitate de autor al filmului nu este menționată în cadrul condițiilor prevăzute la articolul 3 alineatele (4) și (5) din Directiva 2006/115. Ea trebuie să îndeplinească însă condiții care sunt în esență similare.

138. În primul rând, realizatorul principal trebuie să fi încheiat un contract cu producătorul filmului prin care se angajează să își aducă contribuția la realizarea operei cinematografice.

139. Se pare că o dispoziție națională precum articolul 38 alineatul (1) prima teză din UrhG nu conține în mod expres o astfel de condiție. Acest lucru nu ar trebui să aibă însă repercusiuni majore, întrucât realizatorul principal își efectuează în mod regulat prestațiile în temeiul unui contract expres sau cel puțin tacit. În cazul în care există un caz atipic și greu de imaginat în care realizatorul principal nu a încheiat un contract cu realizatorul filmului, o dispoziție națională precum articolul 38 alineatul (1) prima teză din UrhG ar fi conformă cu dreptul Uniunii doar dacă ar fi interpretată în sensul că nu se va aplica într-un asemenea caz.

140. În al doilea rând, conform legislației naționale trebuie să fie posibil să se prevadă clauze contractuale derogatorii în temeiul cărora drepturile exclusive de exploatare nu revin producătorului filmului, ci autorului filmului.

141. Într-adevăr, o dispoziție precum articolul 38 alineatul (1) prima teză din UrhG nu prevede în mod expres o astfel de posibilitate. Totuși, această împrejurare nu determină în mod necesar incompatibilitatea acestei dispoziții cu dreptul Uniunii. În măsura în care această dispoziție are un caracter supletiv și poate fi astfel modificată pe cale contractuală, părțile la contract pot deroga de la ea. Astfel, este compatibilă cu dispozițiile articolului 14 bis alineatul (2) literele (b) și (d) din CRB o dispoziție națională în temeiul căreia drepturile de exploatare revin inițial, cu excepția unor clauze contrare, autorului filmului, iar nu producătorului filmului. Cu aceste dispoziții ar fi compatibilă și o dispoziție națională în temeiul căreia drepturile de exploatare revin inițial producătorului filmului, însă ulterior sunt transmise autorului filmului, în temeiul unei clauze contrare. În schimb, o dispoziție precum articolul 38 alineatul (1) prima teză din UrhG ar fi contrară dreptului Uniunii atunci când nu ar fi permis niciun fel de clauze contrare.

142. În al treilea rând, statul membru trebuie să garanteze într-un asemenea caz că autorului filmului, al cărui drept proprietate rezultat din dreptul de autor a fost restricționat fără voința sa, i se asigură o despăgubire echitabilă.

143. O dispoziție națională precum articolul 38 alineatul (1) din UrhG nu prevede o despăgubire echitabilă. Se pare că nici din alte dispoziții ale legislației naționale nu rezultă un drept la o despăgubire echitabilă. Guvernul austriac a menționat în acest context că, în opinia sa, statele membre sunt libere nu doar să atribuie drepturile exclusive de exploatare, ci și dreptul de proprietate care se află la originea acestor drepturi. Din acest motiv, în cazul atribuirii drepturilor exclusive de exploatare producătorului filmului, nu trebuie prevăzută o despăgubire echitabilă pentru realizatorul principal.

144. Astfel cum rezultă din considerațiile²⁶ de mai sus, în opinia noastră, o astfel de abordare nu pare a fi compatibilă cu dispozițiile de drept al Uniunii. Astfel, prin faptul că se recunoaște realizatorului principal dreptul de autor asupra unei opere cinematografice, dreptul Uniunii i-a atribuit un drept de proprietate rezultat din drepturile de autor, care trebuie luat în considerare de către statele membre. În cazul unei atingeri aduse dreptului de proprietate trebuie să se asigure că realizatorul principal, în calitate de autor al filmului, obține o despăgubire echitabilă.

VI – Cu privire la partea a doua a celei de a doua întrebări preliminare, precum și cu privire la a treia și la a patra întrebare preliminară

145. Instanța de trimitere are în continuare îndoieli cu privire la compatibilitatea unei dispoziții naționale precum articolul 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG cu dispozițiile de drept al Uniunii. Conform acestei reglementări naționale, drepturile legale la remunerație ale autorului revin producătorului filmului și autorului, câte o jumătate pentru fiecare, în măsura în care nu se poate renunța la acestea, iar producătorul filmului și autorul nu au convenit în alt mod. În opinia instanței de trimitere, această reglementare se referă în special la așa-numita remunerație pentru casete neînregistrate, conform articolului 42b din UrhG. Conform informațiilor furnizate de instanța de trimitere, este vorba despre un drept conform articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 care urmărește garantarea unei compensații echitabile pentru copiile private care sunt autorizate în temeiul legislației naționale într-o anumită măsură și pentru limitarea, în consecință, a dreptului de reproducere al autorului prevăzut la articolul 2 din Directiva 2001/29.

146. În acest context, instanța de trimitere formulează partea a doua a celei de a doua întrebări preliminare, precum și a treia și a patra întrebare preliminară.

147. Instanța de trimitere dorește să afle mai întâi dacă dreptul Uniunii impune atribuirea inițială în favoarea realizatorului principal al unei opere cinematografice, în calitate de autor al filmului, a drepturilor legale în sensul articolului 38 alineatul (1) a doua teză și în special dreptul la remunerație pentru casete neînregistrate. În cazul unui răspuns afirmativ, instanța de trimitere dorește să afle în continuare dacă o dispoziție națională în temeiul căreia se prezumă că drepturile legale au fost transferate producătorului filmului este compatibilă cu dispozițiile de drept al Uniunii. În plus, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă cerințele prevăzute la articolul 3 alineatele (4) și (5), precum și la articolul 5 din Directiva 2006/115 se aplică în privința unei asemenea prezumții.

148. În sfârșit, instanța de trimitere solicită în mod expres să se stabilească dacă o dispoziție națională precum articolul 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG este compatibilă cu dispozițiile de drept al Uniunii.

26 — A se vedea punctele 127-133 din prezentele concluzii.

A – *Principalele argumente ale părților*

149. În opinia *reclamantului din acțiunea principală* și a *guvernului spaniol*, o dispoziție națională precum articolul 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG nu este compatibilă cu dispozițiile de drept al Uniunii.

150. Reclamantul din acțiunea principală și guvernul spaniol arată că drepturile în sensul articolului 5 alineatul (2) literele (a) și (b) din Directiva 2001/29 trebuie să revină realizatorului principal în calitate de autor al filmului. Reclamantul din acțiunea principală susține că această directivă cuprinde și drepturile pe care statul membru le prevede pentru alte cazuri ale unei utilizări libere în sine. În această privință, se aplică principiul creatorului („Schöpferprinzip”). Este posibil însă să se dispună de aceste drepturi prin intermediul unui contract.

151. În opinia guvernului spaniol, însăși prezumția unui transfer al drepturilor exclusive de exploatare nu este compatibilă cu dreptul Uniunii. Aceasta are ca scop a facilita circulația acestor drepturi și astfel a asigura statutul producătorului filmului în calitate de investitor. Această idee nu se aplică însă drepturilor legale la remunerație echitabilă. Într-un asemenea caz, transferul acestor drepturi are drept consecință să faciliteze circulația drepturilor asupra filmelor. Prin urmare, o dispoziție în temeiul căreia se poate prezuma un transfer al drepturilor către producătorul filmului în schimbul unei remunerații echitabile nu este compatibilă cu dreptul Uniunii.

152. Reclamantul din acțiunea principală consideră în schimb că este posibilă aplicarea prezumțiilor, prin analogie cu dispozițiile Directivei 2006/115. În acest caz, trebuie respectate însă dispozițiile articolului 3 alineatele (4) și (5) coroborat cu articolul 5 din Directiva 2006/115. În primul rând, trebuie să fie vorba despre o prezumție relativă. În continuare, trebuie să existe un contract. În sfârșit, trebuie să fie garantată o remunerație echitabilă la care nu se poate renunța. O dispoziție națională precum articolul 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG nu este compatibilă cu dispozițiile de drept al Uniunii întrucât nu respectă aceste condiții. În primul rând, nu are loc o atribuire inițială a întregului drept în favoarea realizatorului principal, ci doar o atribuire a unei jumătăți din acel drept. Atribuirea celeilalte jumătăți producătorului filmului nu este formulată în sensul unei prezumții. În continuare, contrar dispozițiilor dreptului Uniunii, nu se presupune existența unui contract. În plus, dreptul autorului filmului este formulat ca fiind negociabil. Totuși, atribuirea jumătății producătorului filmului poate fi considerată justificată deoarece acesta, în calitate de prim producător al filmului, este titularul drepturilor conexe.

153. În opinia *pârâtului din acțiunea principală* și a *guvernului austriac*, o dispoziție națională precum articolul 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG este compatibilă cu dispozițiile de drept al Uniunii.

154. În opinia pârâtului din acțiunea principală, introducerea și formularea dispozițiilor privind remunerația țin de libera apreciere a statelor membre. Prin urmare, ele pot hotărî cui atribuie aceste drepturi. Dispozițiile citate de instanța de trimitere se referă numai la drepturile exclusive de exploatare și nu reglementează drepturile legale la remunerație. În orice caz, ar fi posibil să se prevadă prezumții în temeiul cărora se prezumă transferul drepturilor legale la remunerație către producătorul filmului. În caz contrar, drepturile legale la remunerație ar reveni exclusiv autorului filmului, ceea ce nu ar fi eficient. Întrucât articolul 3 alineatele (4) și (5) din Directiva 2006/115 nu este aplicabil într-un caz precum cel din speță și, prin urmare, nu există dispoziții ale dreptului Uniunii cu privire la transferul drepturilor care revin autorului filmului, statele membre au competență deplină și în ceea ce privește organizarea acestor drepturi. În orice caz, articolul 2 alineatele (5) și (6) din Directiva 2006/115 nu se opune unei dispoziții naționale în temeiul căreia autorul filmului poate dispune liber de astfel de drepturi.

155. În opinia guvernului austriac, un drept la remunerație al realizatorului principal nu se poate întemeia pe articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29. O prezumție nu constituie o excepție de la drepturile de exploatare și nici o restricționare a acestora. În orice ipoteză, chiar și în cazul unei aplicabilități a acestei dispoziții, trebuie respectată o prezumție legală, în sensul că o „compensație echitabilă” necesară în temeiul acestei dispoziții pentru reproducerea privată nu impune condiția să nu se poată renunța la ea.

B – *Apreciere juridică*

1. Observație introductivă

156. A doua parte a celei de a doua întrebări preliminare, a treia și a patra întrebare preliminară se referă la compatibilitatea unei dispoziții precum articolul 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG cu dispozițiile de drept al Uniunii. Această dispoziție națională reglementează drepturile legale. Ea prevede că drepturile legale la remunerație ale autorului revin producătorului filmului și autorului, câte o jumătate pentru fiecare, în măsura în care nu se poate renunța la acestea, iar producătorul filmului și autorul nu au convenit în alt mod.

157. Din decizia de trimitere rezultă că drepturile legale includ în special așa-numita remunerație pentru casete neînregistrate. Aceasta este un drept în temeiul articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 prin care se urmărește acordarea unei compensații echitabile autorului pentru copiile private autorizate în temeiul legislației naționale într-o anumită măsură și pentru limitarea în consecință a dreptului său de reproducere aferent.

158. În cele ce urmează, vom aborda mai întâi întrebarea dacă o dispoziție precum articolul 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG, în măsura în care se aplică așa-numitei remunerații pentru casete neînregistrate, este compatibilă cu dispozițiile dreptului Uniunii. În acest scop, vom prezenta mai întâi dispozițiile de drept al Uniunii care rezultă din articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 (1). Ulterior, vom examina dacă o dispoziție națională precum articolul 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG este compatibilă cu aceste dispoziții (2).

159. Pe lângă remunerația pentru casete neînregistrate, întrebările adresate de instanța de trimitere privesc și alte drepturi legale în sensul articolului 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG. Instanța de trimitere nu precizează însă care sunt drepturile individuale avute în discuție, astfel încât rămâne neclar care sunt dispozițiile dreptului Uniunii aplicabile acestor drepturi. Pentru acest motiv, nu vom insista în continuare asupra acestor drepturi legale nespecificate în detaliu.

2. Cu privire la compensația echitabilă conform articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29

160. Conform articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29, statele membre pot să prevadă limitări ale dreptul de reproducere prevăzut la articolul 2 din această directivă în cazul unor reproduceri realizate de către o persoană fizică pentru uz personal. În acest caz, statele membre trebuie să garanteze însă că titularii de drepturi vizați obțin o compensație echitabilă. Conform acestei dispoziții, statele membre sunt, prin urmare, libere să limiteze dreptul de reproducere în cazul reproducerilor pentru uz personal. Dacă prevăd o astfel de limitare, statele membre trebuie să asigure însă că titularii de drepturi în cauză obțin o compensație echitabilă. În această privință, statele membre nu dispun de o marjă de apreciere.

a) Cui îi revine compensația echitabilă?

161. Titularii drepturilor care trebuie să obțină în temeiul articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 o compensație echitabilă sunt toate acele persoane al căror drept exclusiv de reproducere prevăzut de articolul 2 din Directiva 2001/29 este afectat de autorizarea fără acord a copiilor personale. Aceștia sunt în special:

— autorul operei cinematografice, în măsura în care s-a adus atingere dreptului său exclusiv de reproducere a operei sale conform articolului 2 litera (a) din Directiva 2001/29, și

— producătorul primelor fixări ale filmelor, în măsura în care s-a adus atingere dreptului său exclusiv de reproducere cu privire la originalul și copiile filmului său conform articolului 2 litera (d) din Directiva 2001/29.

162. Într-un caz precum cel din speță, se ridică întrebarea dacă persoana vizată în sensul articolului 5 alineatul (2) litera (b) coroborat cu articolul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 este realizatorul principal sau producătorul filmului. Pe de o parte, astfel cum s-a arătat mai sus, realizatorul principal trebuie considerat autor al operei cinematografice²⁷. Pe de altă parte, statul membru a exercitat o competență prevăzută de dreptul Uniunii pentru a atribui producătorului filmului drepturile de reproducere care revin în principiu realizatorului principal în calitate de autor al filmului²⁸.

163. În opinia noastră, articolul 5 alineatul (2) litera (b) și articolul 2 litera (a) din Directiva 2001/29 trebuie interpretate în sensul că, într-un caz precum cel din speță, compensația echitabilă revine realizatorului principal în calitate de autor al filmului. Compensația echitabilă care reprezintă conform acestor dispoziții o despăgubire justă în sensul articolului 17 alineatul (1) a doua teză din cartă are drept obiectiv despăgubirea autorului pentru o limitare a dreptului său de autor. Astfel cum am arătat mai sus, competența statelor membre de a atribui dreptul de reproducere, care revine în principiu autorului filmului în temeiul articolului 14 alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3) din CRB, nu pune în discuție atribuirea dreptului de autor în favoarea realizatorului principal²⁹. Pentru acest motiv, într-un caz precum cel din speță, punctul de referință va fi realizatorul principal în calitate de autor al filmului, chiar dacă statul membru a atribuit dreptul de reproducere producătorului filmului.

b) Alte dispoziții

164. În continuare, trebuie să se țină însă seama de faptul că articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 nu conține alte dispoziții în afară de asigurarea unei compensații echitabile pentru autor. Întrucât, în temeiul articolului 288 al treilea paragraf TFUE, o directivă obligă un stat membru cu privire la rezultatul care trebuie atins, nu însă și în ceea ce privește forma și mijloacele pentru atingerea acestuia, rămâne la aprecierea statelor membre să stabilească modul de garantare a compensației echitabile pentru persoanele menționate mai sus.

165. Singurul aspect decisiv conform articolului 5 alineatul (2) litera (b) coroborat cu articolul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 este ca statele membre să asigure o compensație echitabilă pentru autorul sau autorii filmului. Modalitatea prin care aceasta este asigurată rămâne la aprecierea lor. Statele membre pot decide astfel, de exemplu, să acorde autorilor un drept direct față de achizitorii de suporturi de înregistrare utilizate pentru copii private. De asemenea, ele pot decide, de exemplu, să acorde producătorilor filmului un drept față de achizitorii de suporturi de înregistrare utilizate pentru copii private, iar ulterior autorilor filmului li se va acorda un alt drept față de producătorii filmului.

166. În final, dorim să menționăm că, în ceea ce privește remunerația pentru casete neînregistrate, nu rezultă dispoziții nici din articolul 14 bis alineatul 2 literele (b)-(d) și alineatul (3) din CRB, nici din articolul (3) alineatele (4) și (5) din Directiva 2006/115. Articolul 14 bis alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3) din CRB se aplică, astfel cum rezultă din modul de redactare a acestuia („nu vor putea [...] să se opună”), numai drepturilor exclusive de exploatare. Nu intră în discuție nici o aplicare prin analogie a articolului 3 alineatele (4) și (5) din Directiva 2006/115, întrucât articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 reglementează compensația echitabilă în cazul unor reproduceri pentru uz personal, neexistând astfel un vid legislativ.

27 — A se vedea punctele 84-99 din prezentele concluzii.

28 — A se vedea punctele 100-115 din prezentele concluzii.

29 — A se vedea punctele 129 și 130 din prezentele concluzii.

167. Prin urmare, la a doua parte a celei de a doua întrebări preliminare și la a treia întrebare preliminară trebuie să se răspundă că din articolul 5 alineatul (2) litera (b) coroborat cu articolul 2 alineatul (a) din Directiva 2001/29 nu rezultă dispoziții de drept al Uniunii în temeiul cărora un drept la compensație echitabilă față de achizitorii de suporturi de înregistrare care pot fi utilizate pentru copii private trebuie atribuit în mod obligatoriu realizatorului principal în calitate de autor al unei opere cinematografice. Statele membre trebuie să se asigure însă că realizatorul principal în calitate de autor al operei cinematografice obține o compensație echitabilă în schimbul limitării dreptului său de autor rezultate din autorizarea de a realiza, fără acordul său, reproduceri pentru uz personal.

3. Compatibilitatea unei dispoziții naționale precum articolul 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG cu dispozițiile din dreptul Uniunii

168. În temeiul considerațiilor de mai sus, dorim să abordăm acum întrebarea adresată de instanța de trimitere dacă o dispoziție națională precum articolul 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG, în măsura în care se aplică remunerației pentru casete neînregistrate, este compatibilă cu dispozițiile de drept al Uniunii.

169. Conform unei dispoziții precum articolul 42b alineatul (1) din UrhG, autorului filmului i se acordă dreptul la o remunerație echitabilă, cu titlu de compensație pentru reproducerea operei sale pentru uz personal. În temeiul unei dispoziții precum articolul 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG, acest drept se împarte însă, pentru autorul filmului rămânând doar o jumătate din acest drept, iar producătorului filmului atribuindu-se a doua jumătate din acel drept.

170. În opinia noastră, o astfel de reglementare națională pare a nu fi compatibilă în mod automat cu dispozițiile dreptului Uniunii. Astfel cum s-a arătat mai sus, autorul trebuie să obțină în temeiul articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 o compensație echitabilă pentru autorizarea reproducerii, fără acordul său, a operei sale cinematografice pentru uz personal. Într-adevăr, articolul 42b din UrhG, în temeiul căreia se acordă autorului filmului un drept la remunerație echitabilă, pare să fie conform acestei dispoziții. Prin împărțirea realizată conform articolului 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG, autorului filmului îi rămâne în cele din urmă doar jumătate din remunerația care este echitabilă, ținând seama de limitarea dreptului său de reproducere.

171. Independent de valoarea nominală a remunerației, acest principiu de împărțire este, în opinia noastră, incompatibil cu dispozițiile dreptului Uniunii.

172. Din punctul de vedere al dreptului Uniunii, faptul că un stat membru prevede atât pentru autorul filmului, cât și pentru un producător al filmului un drept la compensație echitabilă în sensul articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 nu prezintă niciun inconvenient. Astfel cum s-a arătat mai sus, această dispoziție coroborată cu articolul 2 alineatele (a) și (d) din Directiva 2001/29 prevede un drept la compensație echitabilă, atât pentru autorul filmului, cât și pentru producătorul filmului. Scopul este de a despăgubi autorul filmului pentru limitarea dreptului său de autor asupra operei cinematografice și, respectiv, de a despăgubi producătorului filmului pentru reproducerea originalului, respectiv a copiilor filmului său.

173. Totuși, principiul unei dispoziții privind împărțirea între autorul și producătorul filmului a compensației considerate echitabilă, din perspectiva limitării dreptului de autor al autorului filmului, este incompatibil cu articolul 5 alineatul (2) litera (b) coroborat cu articolul (2) litera (a) din Directiva 2001/29 atât timp cât are ca efect acordarea, în favoarea autorului filmului, doar a dreptului asupra unei jumătăți din remunerația echitabilă, considerată echitabilă din perspectiva limitării dreptului său de autor.

174. Această abordare care, din punct de vedere conceptual, nu este compatibilă cu dispozițiile dreptului Uniunii pare să se afle la baza unei norme precum articolul 42b coroborat cu articolul 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG³⁰.

175. În cursul ședinței, guvernul austriac a justificat această abordare prin faptul că statele membre dispun de o marjă de apreciere la atribuirea dreptului privind o compensație echitabilă. La nivelul dreptului Uniunii nu s-a stabilit cui trebuie să i se atribuie dreptul la compensație echitabilă conform articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29.

176. Se impune constatarea că această premisă este eronată. Astfel cum s-a arătat mai sus³¹, statele membre trebuie să asigure și în cazul în care au atribuit dreptul de reproducere producătorului filmului, prin exercitarea dreptului pe care îl au în temeiul articolului 14 bis alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3) din CRB, că autorul filmului obține o compensație echitabilă în sensul articolului 5 alineatul (2) litera (b) coroborat cu articolul (2) litera (a) din Directiva 2001/29.

177. În consecință, se impune astfel să se considere că o dispoziție precum articolul 42b coroborat cu articolul 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG nu este compatibilă cu articolul 5 alineatul (2) litera (b) coroborat cu articolul 2 litera (a) din Directiva 2001/29, în măsura în care, în temeiul unei astfel de dispoziții, compensația considerată echitabilă ținând seama de limitarea dreptului de autor al autorului filmului se împarte între autorul filmului și producătorul filmului. Este însă compatibilă cu articolul 5 alineatul (2) litera (b) coroborat cu articolul 2 literele (a) și (d) din Directiva 2001/29 o dispoziție națională în temeiul căreia se prevede o compensație echitabilă atât pentru autorul filmului, cât și pentru producătorul filmului, prin care autorul filmului este despăgubit pentru reproducerea operei sale cinematografice, iar producătorul filmului pentru reproducerea originalului, respectiv a copiilor filmului său.

VII – Observație complementară

178. Dorim să facem trimitere doar în mod complementar la Hotărârea Curții pronunțată în cauza Padawan³². Conform acestei hotărâri, articolul 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29 trebuie interpretat în sensul că o compensație echitabilă trebuie să fie calculată în mod necesar pe baza prejudiciului cauzat autorilor operelor protejate ca urmare a introducerii excepției privind copiii pentru uz personal. În consecință, o aplicare identică a unei redevențe pentru copii private pe suporturi de reproducere digitală nu este compatibilă cu Directiva 2001/29, dacă vizează și suporturi care nu sunt puse la dispoziția utilizatorilor privați și sunt rezervate în mod univoc pentru alte utilizări decât pentru realizarea unor copii pentru uz personal.

VIII – Concluzie

179. Având în vedere considerațiile de mai sus, propunem Curții să răspundă la întrebările preliminare după cum urmează:

„1) Articolul 1 alineatul (5) coroborat cu articolul 2 din Directiva 93/83/CEE a Consiliului din 27 septembrie 1993 privind coordonarea anumitor norme referitoare la dreptul de autor și drepturile conexe aplicabile difuzării de programe prin satelit și retransmisiei prin cablu și articolul 2 alineatul (1) din Directiva 2006/116/CE a Parlamentului European și a Consiliului din

30 — Articolul 38 alineatul (1) a doua teză din UrhG prevede o excepție pentru drepturile la care nu se poate renunța, care nu se împart între autorul și producătorul filmului, ci revin în totalitate autorului filmului. Prin drepturi la care nu se poate renunța sunt avute în vedere în special drepturile autorului filmului în sensul articolului 3 alineatele (4) și (5) coroborat cu articolul 5 din Directiva 2006/115. În schimb, în ceea ce privește celelalte drepturi ale autorului filmului, jumătate din acestea sunt atribuite producătorului filmului.

31 — A se vedea punctele 160-167 din prezentele concluzii.

32 — Hotărârea Curții din 21 octombrie 2010, Padawan (C-467/08, Rep., p. I-10055).

12 decembrie 2006 privind durata de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe (versiune codificată) coroborat cu articolele 2 și 3 din Directiva 2001/29/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională trebuie interpretate în sensul că realizatorul principal este autorul filmului potrivit acestor dispoziții și că, prin urmare, aceștia îi revin în principiu drepturile exclusive de exploatare a reproducerii, a transmisiei prin satelit și a altor modalități de redare publică în cadrul punerii la dispoziția publicului.

- 2) Cu toate acestea, în temeiul articolului 14 bis alineatul (2) literele (b)-(d) și alineatul (3) din Convenția de la Berna pentru protecția operelor literare și artistice, în forma revizuită prin Actul de la Paris la 24 iulie 1971, statele membre sunt autorizate să prevadă o dispoziție în temeiul căreia aceste drepturi exclusive de exploatare sunt atribuite inițial producătorului filmului, în măsura în care
 - există un contract încheiat între realizatorul principal și producătorul filmului, prin care realizatorul principal se angajează să efectueze prestațiile de realizare;
 - este posibil să se prevadă clauze contrare în temeiul cărora realizatorul principal își rezervă drepturile exclusive de exploatare, respectiv exercitarea acestor drepturi;
 - statele membre garantează că autorul filmului obține într-un asemenea caz o despăgubire justă în sensul articolului 17 alineatul (1) a doua teză din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.
- 3) În măsura în care, în temeiul articolului 5 alineatul (2) litera (b) din Directiva 2001/29, statele membre prevăd o limitare a dreptului de reproducere care revine autorului filmului, conform articolului 2 litera (a) din Directiva 2001/29, în cazul unor reproduceri pentru uz personal, acestea trebuie să garanteze autorilor filmului acordarea unei compensații echitabile. Din moment ce compensația echitabilă este garantată, aceste dispoziții nu se opun unei reglementări naționale care atribuie inițial producătorului filmului drepturile asupra reproducerilor pentru uz personal.
- 4) Articolul 5 alineatul (2) litera (b) și articolul 2 litera (a) din Directiva 2001/29 trebuie interpretate în sensul că se opun unei dispoziții naționale în temeiul căreia dreptul autorului filmului la o compensație rezonabilă se împarte la jumătate între autorului filmului și producătorul filmului, având ca urmare faptul că autorul filmului primește doar jumătate din compensația care rezonabilă pentru limitarea dreptului său de autor.”